د سلفو صالحينو حالات
په مبارکه روژه کې

يوه ارزښــتناکه تحفه د هغو کسانو لپاره
چې غواړي لــه روژې څخه ګټــه واخلي.

ليکوال: شاکر الذهبی
[illegible]

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلفو صالحینو حالات
په مبارکه روژه کې

لیکوال: شاکر الذهبی
ژباړه: محمدرضاصافی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

مقدمه ٥

فصل: د روژې لپاره تیاری ٦

د روژې لپاره تیاری مختلف ډولونو لري، لکه: ٨

فصل: سلف صالحین او دروژی لپاره تیاری.......................... ١٨

فصل:د روژې راتګ او خوښی ٢٤

فصل:د روژې د نیولو هدف ٢٦

فصل:ذهبی فایده ٢٧

فصل:د سلف صالحینو سپارښتنې ٢٨

فصل: زموږ حال په روژه کې! ٢٩

فصل:په روژه کې کوم کارونه وکړو چې د قیام اللیل له فضیلت څخه محروم نه شو؟ ٣٠

فصل:هغه کتابونه چې د قیام اللیل په اړه لیکل شوي دي:............ ٣١

فصل:قیام اللیل او د سلف صالحینو لمونځونه په روژه کې............ ٣٣

فصل:د سلف صالحین د نفلي لمانځه شمېر په روژه کې............ ٥٥

فصل: د شپې د زنده داری ګټې ٥٧

فصل:د سلف صالحینو صدقه ورکول په روژه کې ٥٨

فصل:په روژه کې د غیبت او دروغ ویلو په اړه د سلف وینا ٦٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:سلفو علماوو به د روژې په میاشت کې داحادیثو تدریس ځنډول او
قرآن کریم ته به يې مخه کوله. ٦٤

فصل:سلف صالحین او د روژی په میاشت کې د قرآن کریم تلاوت.... ٦٧

فصل:سلف صالح ژړا او زاری. ٧٧

فصل: سلف صالح او په مسجد کې ناسته ٨٢

فصل:روژه د جهاد او مبارزې میاشت.................................. ٨٤

فصل:د سلفو اهتمام د اعتکاف لپاره.................................. ٨٨

فصل:له روژې وروسته سلف صالحین ٩٣

تحذیرونه!.. ٩٦

فصل:په وروستیو ورځو د روژی کې دا پوښتنه له ځان څخه وکړه چې......٩٨

د فهرست مصادر او مراجع ١٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلف صالحین هغه کسان دي چې قولاً او عملاً يې خپل ژوند د الله تعالی دین ته وقف کړی و،نو الله تعالی هغوی د خپل دین د نصرت لپاره غوره کړل، د هغوی څخه يې خپل رضایت اعلان کړ، او د هغوی په وسیله يې خپل دین قوي کړ.

نو هر څوک چې خپل ژوند د هغوی په نقش قدمونو برابر کړي، هغه به نېکمرغه ژوندون ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونستهديه ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهد الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، «إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ».

اللهم صل وسلم وبارک على عبدك ورسولك محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، اما بعد:

يو له هغو اسبابو څخه چې عبادت خوندور کوي،انسان ورڅخه ګټه اخيستلای شي او په ځان کې اخلاص پيدا کولی شي،د سلفو د حالاتو مطالعه ده چې دوی د هغه عبادت په اړه څه کړي دي.

له همدې امله مې وغوښتل چې د سلفو صالحينو احوال په مبارکه روژه کې راټول او تاسو عزيزانو ته وړاندې کړم، ترڅو هغه زموږ لپاره د لارې مشال وګرځي او موږ ټول له مبارکې روژې څخه ګټه پورته کړو.

په دې کتاب کې ممکن په ځينو برخو کې له ما څخه تېروتنه شوې وي، خو پوه شئ چې زه هم يو بشر يم او الله تعالی زه له تېروتنو څخه نه يم خوندي کړی.هيله لرم که په دې کتاب کې کومه تېروتنه ستاسې مخې ته راشي، له ما سره يې شريکه کړئ ترڅو هغه اصلاح کړم.

وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

ستاسو ورور : شاکر الذهبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل: د روژې لپاره تیاری

دا یوه قاعده ده چې د هر عبادت لپاره تیاری ونیول شي،هغه عبادت خوندور کېږي او د الله تعالی رضا په کې حاصلېږي.نو څوک چې غواړي له دې نېکمرغه او برکتناکه میاشتې څخه ګټه پورته کړي،باید خپل ځان قولاً او عملاً د دې میاشتې لپاره چمتو کړي.

د سلفو له جملې یو ویلي دي:څوک چې د رجب په میاشت کې کښت ونه کړي او په شعبان کې هغه اوبه نه کړي،نو څنګه به وتوانېږي چې په روژه کې خپل حاصلات ترلاسه کړي؟

ډاکټر عبدالملک القاسم وایي:د عبادت د توفیق له نښو څخه یوه دا ده چې انسان باید د عبادت لپاره له مخکې څخه د عبادت په وسیله تیاری وکړي.

له همدې امله یې ویلي دي:خوشحاله دې وي هغه څوک چې له روژې مخکې خپل نفس اصلاح کړي.

شیخ عبدالعزیز طریفی حفظه الله وایي:مؤمن د روژې په انتظار پاتې کېږي ترڅو پکې عبادت وکړي،او منافق د روژې په انتظار پاتې کېږي ترڅو پکې ګناه وکړي.

لکه څنګه چې روایت کې راځی:«روژه د مؤمن لپاره غنیمت او ګټه ده، او د فاجر لپاره تاوان دی.»(مسند احمد)

کله چې د سلفو صالحینو ژوند او سیرت ته مراجعه وکړو،نو پوهېږو چې د شعبان میاشتې په راتګ سره دوی خپل ټول مشغولیتونه او کارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېښودل او ټولو خپلې تيارياني د روژې مياشتې لپاره نيولې.مختلفو اذکارو او د قرآن کريم تلاوت ته به يې مخه کوله او دغه تلاوت به يې په بشپړه توګه، صحيح او د رسول الله ﷺ د طريقې سره سم ترسره کولو.او ويل به يې: «شعبان د قرآن د حافظانو مياشت ده.»د خپلو مالونو څخه به يې زکات ورکولو ترڅو خپلو ضعيفو او بې وزلو ورونو سره مرسته وکړي.

شيخ صالح العصيمی وايی: من استعد لرمضان بالطاعة؛ أعين على ما فيه منها، ومن قدم بين يدی رمضان أنواع المعاصي والمحرمات؛ فإنه يضع على قلبه و روحه أثقالاً تحول بينه وبين الطاعات في رمضان.

يعنی: يو کس چې د روژې مياشتې لپاره خپل ځان مخکې له مخکې دعبادت او طاعت کولو لپاره تياروي،داسې کس به په دې مبارکه مياشت کې د الله تعالی له خوا مرسته او ياري ترلاسه کری.او هغه څوک چې د روژې له راتګ مخکې مختلف ګناهونه کوي،هغه د دې ګناهونو له امله په خپلو زړونو باندې د ګناه دروند بار اچوي چې د روژې په مياشت کې يې د عبادت ترسره کولو کې خنډ جوړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې لپاره تیاری مختلف ډولونو لري، لکه:

(۱)- مخکې له دې چې روژه راورسېږي، یو کس باید د خپل وخت لپاره یو تقسیم اوقات جوړ کړي،په داسې ډول چې زیاتره وخت پکی د الله تعالی عبادت او د قرآن کریم د صحیح فهم لپاره ځانگړی کړي،او لږ وخت د خوراک، خوب او خبرو اترو لپاره پرېږدي.

(۲)- د سلفو صالحینو د ژوند او سیرت مطالعه کول،چې هغوی به په روژه کې خپل وخت څنگه تېرولو؟د هغوی ورځې به څنگه وې؟ او قیام اللیل به یې څنگه ادا کولو؟

یو عالم ویلي دي: د سلف صالحینو سیرت ته په ژوره کتنه د رمضان د روژې خوند څو چنده زیاتېږي،په ځانگړي ډول هغه وخت چې انسان د هغوی د کړنو پیروي وکړي او وپوهېږي چې هغوی به له روژې څخه څنگه گټه اخیستله.

فایده: هغه کتابونه چې د روژې په اړه د سلفو صالحینو د حالتونو په اړه لیکل شوي دي:

(۱)- لطائف المعارف – امام ابن رجب حنبلي

(۲)- حال السلف في رمضان – شیخ أبویوسف حمیض

(۳)- حال السلف في رمضان-یو طالب العلم

(۴)- أقوال وقصص السلف في الصیام – احمد مصطفی متولي

(۵)- هدی السلف في رمضان – شیخ ډاکټر سعید بن سالم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)- جدول السلف في رمضان – محمد هشام

(٦)- احوال پیشینیان در رمضان – یو معاصر لیکوال

(۳)- ډاکټر مساعد مطار وايي: له هغو امورو څخه چې انسان د روژې لپاره تیاروي، د فضائل القرآن کتابونو مطالعه کول دي.نو انسان باید هغه کتابونه چې د قرآن د فضیلتونو په اړه لیکل شوي دي،مطالعه کړي،په ځانګړي ډول د علامه ابن کثیر رحمه الله کتاب فضائل القرآن.

(۴)- هڅه وکړي چې هغه آیتونه او حدیثونه مطالعه کړي چې د رمضان د روژې په اړه په نصوصو کې راغلي دي، او غوره به دا وي چې د تفاسیر کتابونه، د احادیثو شروح، او د دې موضوع په اړه د نصوصو څخه اخیستل شوي ګټور معلومات هم وځېړي.

(۵)- هغه څه چې په ژوند کې د الله تعالی د قهر او غضب سبب ګرځي،که هغه په خبرو کې وي،په اعمالو کې، یا د موبایل او کمپیوټر له لارې وی،هغه دې له خپل ژوند څخه لرې کړي. ځکه چې په هغه ځای کې چې ګناه موجوده وي،انسان نشي کولی په اخلاص سره د الله تعالی عبادت ته مخه کړي.

امام ابن رجب رحمه الله وایی: سئل ابن مسعود رضی الله عنه: کیف کنتم تستقبلون شهر رمضان؟ فقال: ما کان أحدنا یجرؤ علی استقبال هلال رمضان وفي قلبه مثقال ذرة حقد علی أخیه المسلم»د دې اثر په اړه هیڅ سند په شتون کی نیشته. والله اعلم

یعنې له ابن مسعود څخه پوښتنه وشوه چې تاسو د رمضان څنګه هرکلی کاوه؟هغه وفرمایل:زموږ هیڅ یو هم د رمضان هرکلی کولو جرئت نه درلود، که چیرې په زړه کې یې د خپل مسلمان ورور په اړه حتی د ذرې په اندازه کینه هم لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یاد ولرئ کله چې یو شخص ګناهونه پرېږدي،نو هغه کولی شي چې ورځ روژه او شپه قیام اللیل وکړي.یوازې ګناهونه دي چې انسان دښو اعمالو کولو څخه محرومومي.

یو کس د حسن بصري رحمه الله څخه پوښتنه وکړه:ای ابو سعید،زه په پوره روغتیا او تندرستی سره ویده کیږم او غواړم چې د شپې قیام اللیل وکړم،د اودس لپاره ټول وسایل هم تیاروم،خو بیا هم نه ویښیږم، دا څه وجه ده ؟ حضرت حسن بصري رحمه الله وفرمایل:ستا ګناهونو ته تړلي يې.

په همدې ډول: له ابن مسعود رضي الله عنه څخه هم پوښتنه وشوه چې ولې موږ نشو کولای د قیام اللیل لپاره راویښ شو؟

هغه وفرمایل: ستاسې ګناهونو تاسې د دې فضیلت څخه محرومه کړی يې.

یو له نیکو کسانو څخه چې یو سفر څخه راستون شوی و،ورته یوه راحته بستر برابره شوه او هغه پرې پرېووت. د دې له امله يې د شپې عبادت ترسره کول هېر کړل.په دې حالت کې هغه ډېر خفه شو او قسم يې وکړ چې بیا به هېڅکله پر بستر ویده نشي.صلاة اللیل، از شیخ عطیه

ابوسلیمان دارانی وایي:ډېری حرام خوراکونه او حرام نظرونه د دې سبب ګرځي چې انسان د قیام اللیل له فضیلت څخه محروم شي.

له یو یو تن دسلف څخه پوښتنه وشوه: ولې موږ د شپې د قیام اللیل لپاره نه راویښیږو؟

هغه وفرمایل: ځکه ګناهونو تاسې محاصره کړي يې.حلیة الاولیاء (۱/۳۰۷)

یو شخص ابراهیم بن ادهم ته وویل: زما لپاره داسې درمل وښایه چې زه د قیام اللیل لپاره توان پیدا کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهيم بن ادهم وفرمايل:د ورځې د الله تعالی نافرماني مه کوه،نو په شپه به الله تعالی تا په خپل حضور کې ودروي.

(٦)- يو کس بايد مخکې له دې چې روژه راورسيږي،د خپل نفس په اصلاح کولو کې هڅه او کوښښ وکړي.عمر بن قيس رحمه الله وايي:طوبی لمن أصلح نفسه قبل رمضان».(لطائف المعارف ص١٣٩ظ)

يعنی: هغه څوک ډېر نېکمرغه دی چې خپل نفس د روژې څخه مخکې اصلاح کړي.

هو خپل نفس اصلاح کړه او هر هغه څه چې تا ته زيان رسوي پرېږده. بدې خبرې مه کوه،خپل ناسم اخلاق پرېږده، او دا غوره وخت دی چې پکی سګريټ او نسوار هم پرېږدې.

شيخ ابن عثيمين رحمه الله فرمايي: د روژې مبارکه مياشت د هغو کسانو لپاره غوره فرصت دی چې غواړي له دې پاکې مياشتې څخه ګټه واخلي او ځان د سګرټ او نسوارو په څېر ناوړو او زيانمنو عادتونو څخه خلاص کړي.فتاوی الشيخ (١٩/١٨٣)

شيخ محمد صالح المنجد رحمه الله فرمايي:د روژی په مياشت کې د نبي کريم صلی الله عليه وسلم سنتونه او لارښوونې دا دي:

- د روژې نيول د ښو اخلاقو سره.

- د شپې قيام الليل کول.

- د قرآن کريم تلاوت کول.

- داسې عبادات ترسره کول چې د تقوا سبب شي او انسان الله تعالی ته نږدې کړي.دغه عملونه مسلمان له نېکو کارونو نه منع کوي او نه د هغه د دين او دنيا په ګټو کې خنډ جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)- مخکې له دې چې روژه راورسېږي، يو کس بايد هڅه وکړي چې ورو ورو له زيات خوراک څخه ځان وساتي، ترڅو د روژې لپاره ځان چمتو کړي.بې له شکه، زيات خوراک د کافرانو له صفت څخه دی.عن ابن عمر رضي الله عنهما أَنَّهُ كَانَ لَا يَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتَى بِمِسْكِينٍ يَأْكُلُ مَعَهُ، فَأَدْخَلْتُ رَجُلًا يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا، فَقَالَ : يَا نَافِعُ، لَا تُدْخِلْ هَذَا عَلَيَّ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم – يَقُولُ: «الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ، وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ». (بخارى۵۳۹۳)

يعنی له ابن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې هغه به تر هغه وخته خواړه نه خوړل،ترڅو چې به يې يو مسکين نه و راوستی چې ورسره خواړه وخوري.نافع وايي: ما يو سړی راوست ترڅو د هغه سره خواړه وخوري،مگر هغه سړي ډېر خواړه وخوړل.ابن عمر رضي الله عنهما وفرمايل:ای نافع،بيا هغه سړی ما ته مه راوړه،ځکه ما د نبي کريم ﷺ څخه اورېدلي چې:مؤمن په يوه خيټه خواړه خوري، او کافر په اوو خيټو.

حافظ ابن حجر عسقلانی رحمه الله د دې حديث په شرحه کې ليکی: د مؤمن يوه ځانگړنه دا ده چې هغه د عبادت په خاطر کم خوراک کوي،خو کافر برعکس عمل کوي؛ځکه چې کافر د خپلو خواهشاتو پيرو دی او هميشه د خپلو شهوتونو پوره کولو په هڅه کې وي.له دې امله هغه د حرامو شيانو څخه نه ډارېږي.او که څه هم که لږ خوراک کوی دا په دی خاطر نه دی چې له دنيا سره يې علاقه نشته،بلکې دا کار د خپل صحت او سلامتی لپاره کوی.کافر لکه څنگه چې په (۷) اوو معدو خواړه خوري،دا د هغه دمينی او دنيا سره د علاقې له امله دی.خو مؤمن يوازې په يوه معده خواړه خوري. رسول الله صلی الله عليه وسلم د دې مثال له لارې د مؤمن زهد او د کافر د دنيا سره د مينې او حرص وضعيت څرگندوي.فتح الباري

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرح صحيح البخاری(۹/۵۳۹) -له نقل از شيخ علی صلابی

همدارنگه امام نووی رحمه الله د دې حديث په شرح کې ويلي: داسې ويل شوي چې د اوو معدو څخه مراد د اوو ځانګړتياو ذکر دی:حرص بی ځايه خبری،د زياتې اشتها او د اوږدې مودې د تمايل او طمع، حسد نږدې والی او د ډوډۍ ډير خوړلو له کبله چاغوالی.الشرح النووی في صحيح مسلم (۱۴/۲۳)

لوی صحابی عبدالله بن عمر رضي الله عنه فرمايي:«د هغه وخت څخه چې مسلمان شوی يم،زما خيټه هيڅکله ډکه شوې نه ده، ځکه چې نبي صلی الله عليه وسلم د پرخوري څخه منع کړی دی.

اسلام غواړي چې پيروان يې لږ وخوري،لږ ويده شي او لږې خبرې وکړي؛ خو زيات عمل وکړي. له همدې امله، کله چې د عبدالله بن عمر رضي الله عنه نوم ياد شي، محدثين د هغه په اړه وايي چې هغه هر حديث چې له نبي صلی الله عليه وسلم څخه يې اورېدلی و،تر مرګه پورې يې پرې عمل کولو.

ابو عمران جونی وايي: هغه څوک چې غواړي زړه يې روښانه شي، نو بايد په خپل خوراک کې کموالی راولي، يعنې لږ خواړه وخوري.

عثمان بن زائده وايي: ما ته سفيان ثوري يو ليک استولی و، چه په کې ليکلي يې و: که ته غواړې چې ستا بدن صحي او سالم پاتې شي او ستا خوب کم شي، نو په خپل خوراک کې کموالی راوړه، يعنې لږ خواړه وخوره.

امام شافعی رحمه الله وايی: «ما شعبت منذ ستة عشر سنة، لأن الشبع يثقل البدن، ويزيل الفطنة، ويجلب النوم، ويضعف صاحبه عن العبادة. تحفة الطلباء والعلماء(ص: ۱۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې: «تر شپارس کلونو پورې هيڅکله زما خيټه په خورو باندی نه ده ډکه شوی، ځکه چې کله خيټه ډکه شي:

- بدن دروند کېږي.

- په زړه کې سختي پيدا کېږي.

- عقل ضعيف کېږي.

- او خوب زياتېږي.»

عائشه رضي الله عنها وايي: «اولين شی چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم وروسته پديد راغی، ډېر خوړل وو، ځکه کله چې يو قوم ډېره خوړله، د هغوی نفس دنيا ته ميلان پيدا کوي.»د دې روايت سند ضعيف دی.

(۸)- بايد خپلې هڅې په دې ولګوي چې د قرآن کريم د تفسير حلقې او د دعوت غونډې وومي.

يو عالم ويلي دي: څوک چې خپل وخت په روژه کې د الله تعالی په ياد،د قرآن په تلاوت، د اهل علم او نيکو کسانو سره په مجلسونو کې تېر کړي او له بېعقله او غافلو خلکو سره له ناستې ځان وساتي، نو د هغه زړه به نرم، سالم او د حق منلو لپاره چمتو شي.

ګرانه ملګريه، اجازه مه ورکوه چې دا روژه د قرآن د فهم او د خپل دين د ضروري مسائلو له زده کړې پرته ضايع شي.

(۹)- دا غوره ده چې يو مصحف ځان ته ځانګړی کړي او هغه په څو برخو ووېشي، ترڅو په دې مبارکه مياشت کې څو ځله د قرآن کريم ختم وکړي.

(۱۰)-بايد کوشيش وکړي چې خپل شخصي کارونه د دې مياشتې له پيل څخه مخکې پای ته ورسوي، ترڅو د روژې په (۳۰) يا (۲۹) ورځو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان یوازې د الله تعالی عبادت ته وقف کړي.

(۱۱)- په روژه کې یوازې د الله تعالی عبادت د نارینه وو لپاره نه دی، بلکې ښځې هم مکلفې دي چې په بېلابېلو طریقو د رحمان عبادت وکړي. له همدې امله،یو مسلمان سړی باید هڅه وکړي چې خپلې کورنۍ لپاره ځانګړی وخت وټاکي، ترڅو هغوی هم دالله تعالی له عبادت څخه ګټه پورته کړي.

(۱۲)- له ټولو نه وړاندې باید یو کس ځان ته په جومات کې د اعتکاف ځای وټاکي او خپل نیت د هلته پاتې کېدو لپاره روښانه کړي.

(۱۳)- روژه د ښو کارونو او نېکو عملونو د ترسره کولو لپاره د یو بل سره د هڅې میاشت ده.نو یو شخص باید هڅه وکړي چې له نورو سره په نېکو کارونو کې سیالي وکړي.

حسن رضي الله عنه فرمایي: چې الله تعالی د روژې میاشت د مسابقې میدان په څېر ګرځولې ده،چې پکې نیک او پرهیزګاران خلک د خپلو عبادتونو او طاعاتو سره د الله تعالی د رضا ترلاسه کولو لپاره سیالي کوي.په دې میدان کې یو شمېر کسان د نورو کسانو نه مخکې کیږي او د ګټونکو په ډله کې شمیرل کیږي.ماه مبارک رمضان شهراه رستگاری ص۴۱

(۱۳)- که څوک مالي طاقت لري، باید د روژې له راتګ مخکې د عمرې لپاره ثبت نام وکړي، ځکه چې په حدیث کې راغلي دي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:{عُمَرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً مَّعِي} متفق علیه

یعنې: عمره په روژه کې د هغه حج په معادل ده، چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره ترسره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴) -یو کس باید خپلې ټولې هڅې دې ته وقف کړي چې هغه کارونه او اعمال مطالعه او بررسی کړي چې د گناهو د بخښلو سبب کېږي،او بیا په روژه کې د خپلې وړتیا سره سم ټول دغه اعمال ترسره کړي،ځکه چې روژه هغه میاشت ده چې د انسان گناهونه پکې معاف کېږي،البته په دې شرط چې یو کس خپله هڅه وکړي ترڅو ددی گناهونه له منځه لاړ شي.

ابوهریره رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ

یعنې: هغه کس بدبخته او خوار دی چې روژی ته ورسیږي، خو روژه پای ته ورسیږي او د هغه گناهونه ونه ښښل شي (یعنې:د دې مبارکې میاشتې له رحمت څخه بې برخې پاتې شي).

په دی باره کی زما یو کتاب دی«چگونه میتوانیم گناهان صغیره وکبیره را محوه نمایم هغی» ته مراجعه وکری صحیح الترمذي (٣٥٤٥) شیخ الباني گفته: حدیث حسن و صحیح است.

شیخ نایف بن ممدوح بن عبدالعزیز وایي: د[رغم انف]اصطلاح د خوارۍ او ذلت کنایه ده، لکه څرنگه چې د [رغام] کلمه د خاورو په معنا ده، او دا اشاره ده هغه حالت ته چې انسان د ذلت او خوارۍ له امله داسې ښکاري لکه چې په خاورو کې لویدلی وي. الله تعالی دې موږ له دې ډول ذلت او خوارۍ څخه وساتي.

﴿وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ﴾ [الحج: ١٨]

یعنې:هر هغه څوک چې الله خوار کړي، هېڅوک ورته عزت نه شي ورکولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام شوکاني رحمه الله وايي: روژه ځکه د رمضان په نوم يادېږي چې ګناهونه سوځوي،يعنې د صالحو اعمالو په ترسره کولو سره ګناهونه پکی له منځه ځی. فتح القدير (۲/۲۸۵)

(۱۵)- صدقه په روژه کې د نورو مياشتو په پرتله زيات اجر او ثواب لري،نو هڅه وکړئ چی د فقيرانو او مسکينانو احوال هم بايد پکې واخلي.

په ټوله کې هدف دا دی چې يو کس بايد مخکې له دې چې روژه پرې راورسيږي،په بشپړه تياري او د زړه له تله ښه راغلاست سره هغې ته هرکلی ووايي.

شايد ځوک دا پوښتنه وکړي چې د روژی لپاره د تياري ګټه څه ده؟نو زه تاسو ته وړانديز کوم چې لاندې موضوع هم مطالعه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل: سلف صالحين او دروژې لپاره تيارى

د.شيخ سعيد بن عبدالله الحميد وايي: په دې مبارکه مياشت کې هغه نيک خلک چې په غوره زمانه کې يې ژوند کاوه،لکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام او وروسته تابعين، چې رسول الله ﷺ د قرآن کريم ډېر تلاوت او خلکو ته د خواړو ورکولو کې دهغوی لپاره غوره الگو وو.هغوی د شپې عبادت ته دومره ليواله وو چې خپلې شپې به يې د عبادت په کولو ژوندۍ ساتلې.د دې عبادت له امله به حتی د هغوی پښې پړسېدلې.په دې مبارکه مياشت کې به هغوی خپل عبادات، خيراتونه او صدقات...نور هم زيات کړل.انتهی

وروره، د روژې د مياشتې استقبال د گلونو وړاندې کولو،د اناشيدو خپرولو او شورماشور سره مطلوب نه دی.د روژې اصلي استقبال دا دی چې خپلې گناوې دې په ياد راوړې،د ريښتينې توبې کولو هوډ وکړې، او له زړه څخه کينه او حسد وباسې.که دې د چا غيبت کړی وي،بايد ورڅخه معافي وغواړې؛له مظلوم څخه د ښښنې غوښتنه وکړې،د زړه څخه سختي لرې کړې،د مسلمان ورور په اړه خپل گومان نيک کړې،او هغه څه چې الله تعالی پرې ناخوښ دی، له خپل ژوند څخه لرې کړې.[دا د روژې مياشتې ريښتينی استقبال دی]

گرانه ملگريه،پخوانيو نيکو خلکو د روژې لپاره هم قولاً او هم عملاً تيارى نيوله.دوی به د دې مبارکې مياشتې په رانږدې کېدو سره خپل دوکانونه تړل،د احاديثو درسونه به يې موقتي درول، او د ليکلو او کتابت چارې به يې ځنډولې.دوی خپل ټول وخت او هڅې يوازې د دې مبارکې مياشتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره وقف کولو ترڅو د روژې اصلي برکتونه او روحاني لذتونه ترلاسه کړي.

حافظ ابن رجب رحمه الله وایی: کان عمرو بن قیس الملائي، اذا دخل شعبان أغلق حانوته وتفرغ القراءة القرآن. (الطائف المعارف)

یعنی: کله چې به د شعبان میاشت پیل شوه،عمر بن قیس به خپل دوکان بندکرو او ځان به یې په بشپړ ډول د قرآنکریم تلاوت ته وقف کولو.

قطعاً،ویلای شو چې د روژی دمیاشت په شان هیچ یوه میاشت نه ده،چې سلف صالحین هغې ته دومره اهمیت ورکړی وي چې خپل ځانونه ئی د هغې میاشتې سره تړلي ګڼلي وي، ځکه چې روژه د اسلام بنسټ پوره کوي، د هغې خاوند ته د قیامت په ورځ شفاعت کوي،اجر یې الله تعالی ورکوي، او هغه خوشحاله کوي.روژه د انسان زړه له کینې او وسوسو پاکوي،د هغه دعاګانی قبلیږی،د آسمان او جنت دروازې دهغی پر مخ پرانیستل کیږي،د جهنم دروازې تړل کیږي،هغه له شیطان څخه ساتل کیږي،او جنت ته د ځانګړي دروازې څخه ورننوځي.همدارنګه د هغه د خولې بوی د عطر او مشک څخه هم الله تعالی ته خوښ او معززه ګڼل کیږي.د بدن زکات یې د روژې په نیولو سره ادا کیږي،او په پای کې، که هغه په دې حالت کې مړ شي،دشهادت مقام ترلاسه کوي.دا ټولې خبرې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو لنډیز دی چې ما په خپل کتاب(چهل حدیث در مور رمضان) کې ټول کړي دي.

امام ابن جوزی رحمه الله وایی: «نالله لو قبل الأهل القبور تمنوا لتمنوا یوماً من رمضان».

یعنی: قسم په الله تعالی، که مړو ته و ویل شي:آرزو وکړئ، نو د رمضان دیوی ورځې غوښتنه به کوي.

همدارنګه امام ابن جوزی رحمه الله وایی:«مثل شهور الاثنی عشر،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمثل أولاد یعقوب، وکما أن یوسف أحب أولاد یعقوب إلیه، کذلك رمضان أحب الشهور إلی الله»

مفهوم یې دا دی چې: د روژې میاشت د نورو میاشتو په پرتله،لکه یوسف علیه السلام د خپلو نورو ورونو په پرتله دی، څکه لکه څنګه چې یوسف علیه السلام د یعقوب علیه السلام تر ټولو محبوب زوی و،روژه هم د الله تعالی تر ټولو محبوبه میاشت ده.

هو،لکه څنګه چې موږ مخکې وویل،د روژې میاشت د پخوانیو نیکو خلکو لپاره د لوړ مقام لرونکې وه، او هره لحظه یې د دې میاشتې د راتلو انتظار کاوه. کله چې به روژه راغله، دوی هره دقیقه له دې میاشتې څخه په بشپړه توګه ګټه اخیستله.امام معلی بن فضل رحمه الله وایی:کانوا یدعون الله تعالی ستة أشهر أن یبلغهم رمضان، ثم یدعونه ستة أشهر أن یتقبل منهم..»لطائف المعارف (ص۲۰۰)

یعنې: سلفو صالحینو شپږ میاشتې الله سبحانه وتعالی ته دعا کوله چې الله تعالی ورته روژه ور وبخښي، او شپږ نورې میاشتې به یې دعا کوله چې الله تعالی د روژې په مبارکه میاشت کې د دوی عبادات، صالح عملونه، روژه، د قرآن تلاوت او صدقات قبول کړي.

عمر بن الخطاب رضي الله عنه کله به چې د روژې میاشت رانږدې کېدله،ویل به یې:څومره ښایسته ده چې دا فکر د شعبان په پای کې زموږ په زړونو کې ځای ونیسي.

تابعی امامان لکه یحیی بن ابی کثیر او مکحول شامی کله چې به د روژی میاشته رانږدې کېدله،داسې دعا به یې کوله:اللَّهُمَّ سَلِّمْنِي لِرَمَضَانَ، وَسَلِّمْ رَمَضَانَ لِي، وَتَسَلَّمْهُ مِنِّي مُتَقَبَّلا.

یعنی: «اې الله! ما روژې ته جوړ ورسوه،او روژه مې له ګناهونو او لغوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارونو خوندي کړه،او هغه زما څخه ومنه او په خیر سره یې قبول کړه.»حلیة الأولیاء.

شیخ عبدالعزیز طریفی وایي:مؤمن انسان لکه د یو ورک شوې قیمتي شی په څیر روژه لټوي او همیشه د دې فکر کوي چې هیڅکله یې له لاسه ورنکړي او د هغه له بیا ګټې اخیستو څخه محرومه نشي.

«ای الله! موږ روژې ته صحیح او سالم ورسوه، او موږ ته توفیق راکړه چې دا میاشت په صحتمندۍ د عبادت، طاعت او نیک عملونو کولو سره پای ته ورسوه.

هر څوک چې د روژې په میاشت کې خپل بدۍ او ګناهونه زیات کړي،دا د دې نښه ده چې د هغه شر او بدۍ د شیطان څخه زیاته ده.

ځکه چې ځینې انسی شیطانان دجنی شیطانانو څخه ډیر ګمراه کوونکي او شریر وي.

ځکه چې ځینې انسی شیطانان دجنی شیطانانو څخه ډیر ګمراه کوونکي او شریر وي.

په حقیقت کې تر ټولو ستر محروم هغه څوک دی چې د روژې میاشتې استقبال د ګناهونو او نافرمانیو سره کوي،په داسې حال کې چې نور خلک د دې مبارکې میاشتې هرکلی د عبادتونو او نیکو عملونو په ترسره کولو سره کوي.

او تر ټولو زیانمن انسان هغه دی چې له داسې بازار څخه په تشو لاسونو او زیان سره ووځي چې ټول پکې ګټه ترلاسه کوي.

او بریالی او خوشبخته هغه څوک دی چې په روژه کې ځان د عبادت لپاره وزګار کړي،او بدبخته او محروم هغه څوک دی چې ځان د ګناه لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزګار کړي.

لومړی کس خپل پروردګار ته مخه کړې، او دويم کس د هغه ناشکري او نافرماني ته مخه کړې ده.يعنې په داسې حال کې چې د جنت دروازې پرانيستل شوې دي،هغه د دوزخ دروازې ټکوي.

تر ټولو سترې او پراخې دروازې د جنت په روژه کې پرانيستل کېږي؛

د رحمت دروازې پکی خلاصې دي، نو ورانديې شئ او دننه شئ،ځکه دروازې ټکولو ته اړتيا نشته.

يو له پخوانيو صالحينو څخه وايي:دنيا د متقيانو لپاره ټول عمر د روژې مياشتی په شان ده،ځکه دوی په هغې کې له حرامو شهوتونو څخه ځانونه روژتي ساتي.نو کله چې مرګ ورشي، د دوی د روژې مياشت پای ته رسېږي، او د دوی داختر ورځ پيلېږي.[الطائف المعارف]

دوه کيسی

لومړی کيسه:

چا احنف بن قيس ته وويل:ستا عمر ډېر زيات شوی دی او د روژې نيول دې کمزوری کوي؟

پوهيږی احنف څه ځواب ورکړ:د الله تعالی د طاعت په مقابل کې صبر کول، د هغه د عذاب په مقابل کې د صبر کولو نه ډېر اسان دی.

دوهمه کيسه:

يو کس دسلف وويل چې ابراهيم بن هاني رحمه الله ډېره روژه نيوله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ان تر دې چې عمر يې زيات شو.يوه ورځ د مازيگر په وخت کې د هغه اجل ورسېد. د مرگ په حال کې يې خوله او ژبه وچه شوې وه،ويې ويل:زه تږی يم. زوی يې ورته اوبه راوړې.کله چې يې اوبه خپلو شونډو ته پورته کړې،ناڅاپه يې يوه خبره په ياد شوه،ويې پوښتل:آيا لمر ډوب شوی دی؟

زوی يې وويل:نه!

ابراهيم اوبه له خولې لرې کړې او نه يې غوښتل چې خپله روژه ماته کړي.زوی يې اوبه په لاس کې نيولې وې او د مغرب وخت ته انتظار و.ابراهيم چوپ پاتې شو،بيا يې دا آيت تلاوت کړ:

{لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ}

[صافات:٦٢]ژباړه: د همدې لپاره دې عمل کوونکي عمل وکړي.

وروسته يې د شهادت کلمه وويله او روح يې خپل خالق ته وسپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل: د روژې راتګ او خوښي

کله چې به د روژې میاشت راغله،د پیغمبر صلی الله علیه وسلم اصحاب خوشحاله کیدل او یو بل ته یې د دې مبارکې میاشتې د راتلو زیرې ورکولو.د هغوی په مخونو کې به د خوشحالۍ او خندا آثر ښکاره کیدلو.

علامه ابن رجب رحمه الله وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به د روژې میاشتې د راتلو زیرې خپلو اصحابو ته ورکولو.الطائف المعارف (۲۷۹)

احتمالاً سلف صالحین به د روژې د راتګ له امله دومره خوشحاله وو چې د ځمکو د فتح کولو یا د پوځی عملیاتو په اړه به دومره خوشحاله نه وو.

ابوهریره رضی الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم خپلو صحابو ته د روژې میاشتې د راتګ زیرې ورکولو او ویل به یې:قد جاءکم شهر رمضان شهر مبارك، کتب الله علیکم صیامه، فیه تفتح أبواب الجنة وتغلق فیه أبواب الجحیم، وتغل فیه الشیاطین، فیه لیلة خیر من ألف شهر، من حرم خیرها فقد حرم.صحیح الترغیب (۱/۴۹۰)

یعنې:د روژې میاشت راغله،دا یوه برکتي میاشت ده،الله تعالی په تاسو د دې میاشتې روژه فرض کړې ده.په دې میاشت کې د جنت دروازې خلاصیږي، د دوزخ دروازې بندیږي، او شیطانان په زنځیرونو تړل کیږي.په دې میاشت کې یوه شپه ده چې له زرو میاشتو څخه غوره ده.څوک چې د دې خیر څخه محروم شي،هغه له هر خیر څخه محروم شو.

د.شیخ سعید بن عبدالله الحمید وایي، کله به چې د روژې میاشت راورسېده، عمر رضی الله عنه به ویل:زیرې دې وي د هغې میاشتې لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې زموږ دګناهونو دبښخلو سبب کیږي.

هو،څنګه به مؤمن د دې میاشتې په راتګ خوشحاله نه شي،په داسې حال کې چې د هغه لپاره د جنت دروازې پرانستل کیږي،او څنګه به ګناهګار خوشحاله نه شي،په داسې حال کې چې د هغه لپاره د دوزخ دروازې تړل کیږي،او عاقل څنګه کولی شي چې په دې مبارکه میاشت کې خپل وخت ضایع کړي،په داسې حال کې چې شیطانان په زولنو تړل شوي دی.

فصل:د روژې د نیولو هدف

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژه ډېر حکمتونه لري،يو له هغو ټولنيزو حکمتونو څخه ئې دا دی چې کله شتمن او توانمند د روژې په میاشت کې د لوږې خوند وڅکي،نو په نورو میاشتو کې به هېڅکله بېوزله او اړمن هېر نه کړي.

په همدې اړه امام ابن رجب رحمه الله داسې فرمایلي دي:سئل بعض السلف لم شرع الصيام؟ قال: ليذوق الغنى طعم الجوع، فلا ينسى الجائع».الطائف المعارف، لابن رجب (١٦٨).

ژباړه:له ځینو سلفو څخه پوښتنه وشوه چې ولې په اسلام کې روژه مشروع شوې؟هغوی وویل: ترڅو شتمن د لوږې خوند وڅکي او هېڅکله وږی انسان هېر نه کړي.

فصل:ذهبی فایده

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام زهري رحمه الله فرمايي(التسبيحة في رمضان، أفضل من ألف تسبيحة في غيره).فضائل الرمضان لإبن الدينار(٥١)

د روژی په میاشت کې یو ځل سبحان الله ویل د غیر رمضان په پرتله زر چنده زیات اجر لري.

همدارنګه شیخ عبدالعزیز بن باز رحمه الله وایي:په روژه کې ګناه کول د غیر روژې په پرتله لویه ګناه ده.١٥/٤٤٦

نو، ای عزتمنده ملګریه! هڅه وکړه چې په روژه کې نیک عملونه ډېر کړئ ترڅو الله تعالی هم خپل انعامونه په زیاته کچه درکړي او له ګناهونو او معاصیو څخه ځان وساتئ،ځکه چې ګناه کول په روژه کې د نورو میاشتو په پرتله ډېر زیات فرق لري.

فصل:د سلف صالحینو سپارښتنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینو سلفو ویلی دی:د دنیا څخه روژه ونیسه او د مرګ په وخت کې خپل افطار وکړه. ځینو سلفو به ویل:دنیا د متقیانو او مؤمنانو لپاره د روژې میاشت ته ورته ده.هغوی په دې نړۍ کې د روژې په څېر د شهواتو،حرامو اعمالو،ناسمې وینا او ناروا کرنو څخه ځان ساتي.د هغوی د افطار وخت د مرګ شېبه ده،او قبر یې داختر ورځ ګڼل کېږي.

همدارنګه بعضو سلفو صالحینو به ویل:په روژه کې له خوراک او څښاک څخه ځان ساتل آسان دي،خو ستونزمن کار د ژبې له بې ګټې خبرو او نفساني غوښتنو څخه ځان ساتل دي.په همدې اړه رسول الله ﷺ فرمایلي دي:(من لم یدع قول الزور والعمل به فلیس الله حاجة في أن یدع طعامه وشرابه».رواه البخاري وجامع الاحادیث الصحیح (۳۸۱)

یعنې:هغه څوک چې له باطلو خبرو او د هغو د ترسره کولو څخه لاس وانخلي،لله تعالی ته د دې اړتیا نیشته چې هغه له خوراک او څښاک څخه ځان وساتي.

ځینو سلفو صالحینو ویلي دي:خپل غوږونه او سترګې هم باید روژه کی د ګناهونو نه وساتل شي.

خپل غوږونه د روژې په حالت کې وساته او د هغوی له لارې د لهو، لعب او د دروغو خبرې مه اوره.

خپل ژبه هم روژه نیوونکی کړه،دروغ مه وایه،له غیبته ځان وساته، له بدو الفاظو ځان وژغوره،او له غیر شرعي خبرو او اعمالو څخه ډډه وکړه.

فصل: زموږ حال په روژه کې!

په داسې حال کې چې روژه د رحمت، مغفرت،او برکت میاشت ده،خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ حال پکې داسې ښکاري لکه ابلیس چې یوولس میاشتې زموږ د گمراهۍ لپاره کار کړی وي او په روژه کې کامیاب شي!

(۱)-په روژه کې بې ځایه لوبې،د وخت ضایع کول او مختلف ډول گیمونه زیاتېږي،ترڅو د لوږې احساس ونه کړو.

(۲)-ددی لپاره چې ورځ زر تېره شي.د ورځې زیاته برخه په خوب تېروو.

(۳)-د غیبت مجلسونه اوږدېږي، ترڅو د وخت دتېریدو احساس ونه کړو.

(۴)-په کورنۍ کې بد چلند او د غصې څرگندونه زیاتېږي.

(۵)-په افطار او سحري کې زموږ اسراف د نورو میاشتو په پرتله څو چنده ډېرېږي.

(٦)-شپه د ماهواره یي سریالونو په لیدلو تېرېږي!

همداسې زموږ حال له روژې سره دوام لري.تاسو خپله قضاوت وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:په روژه کې کوم کارونه وکړو چې د قیام اللیل له فضیلت څخه محروم نه شو؟

ګرانه ملګریه، د روژې اصلي خوند د ورځې په روژه او د شپې په زنده دارۍ کې دی.که په دې دوو کې یو هم له لاسه ورکړې،پوه شه چې ډېر خیر دې له لاسه ورکړی دی.

(۱)-د ډېر خوړلو او څښلو څخه د افطار په وخت او تر هغې وروسته ځان وساته،ځکه چې کله معده ډکه شي، نو خوب پرې واکمني کوي،او په دې توګه به انسان د قیام اللیل له برکت څخه محروم شي.

(۲)-د روژې په ورځو کې ځان په بې ګټې کارونو مه بوختوه.

(۳)-د ورځې قیلوله مه پرېږده، ځکه قیلوله انسان ته راحت ورکوي او هغه د قیام اللیل لپاره چمتو کوي.

په صحیح حدیث کې راغلي چې: ”قیلوا، فإن الشیطان لا یقیل“ یعنې: قیلوله وکړئ، ځکه شیطان قیلوله نه کوي.

لکه څنګه چې مو مخکې ذکر کړی وه،یو کس ابراهیم بن ادهم رحمه الله ته وویل:ما ته داسې درمل وښایه چې د قیام اللیل کولو توان پیدا کړم.

ابراهیم بن ادهم ورته وفرمایل:د ورځې د الله تعالی نافرماني مه کوه، نو الله به تا د شپې خپل ځان ته ودروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:هغه کتابونه چې د قيام الليل په اړه ليکل شوي دي:

مخکې له دې چې د سلف صالحينو د قيام الليل حال بيان کړم، ځينې هغه کتابونه درته يادوم چې د قيام الليل په اړه ليکل شوي دي.که تاسو د شپې عبادت په اړه احکامو او مسائلو ته اړتيا ولرئ، نو کولی شئ دغو کتابونو ته مراجعه وکړئ:

دلته د قيام الليل په اړه ليکل شوي کتابونه ياد شوي دي:

۱. صلاة الليل (فارسي ژباړه هم لري)

ليکوال: شيخ عطية

ناشر: سايت عقيده

۲. احکام قيام الليل

ليکوال: سليمان بن ناصر بن عبد الله العلوان

ناشر: دار الإيمان

۳. کيف تتحمس لقيام الليل

ليکوال: إبراهيم سرحان

ناشر: المکتبة الشاملة\

۴. کتاب التهجد وقيام الليل

ليکوال: أبو بکر عبد الله بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس القرشي

ناشر: مکتبة الرشيد

۵. فضل قيام الليل والتهجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليكوال: ابو بكر محمد بن الحسين الأجرى (٣٦٠ هـ)
ناشر: عبد اللطيف بن محمد الجيلاني الأسفي
٦. قيام الليل فضله وآدابه، والأسباب المعينة عليه في ضوء الكتاب والسنة
ليكوال: د. سعيد بن على بن وهف القحطاني
ناشر: المكتبة الشاملة
٧. مختصر قيام الليل
ليكوال: محمد بن نصر المروزي
ناشر: المكتبة الشاملة
٨. قيام الليل
ليكوال: د. محمد بن ابراهيم
٩. كتاب التهجد وقيام الليل
ليكوال: امام ابن حجر
ناشر: دار الكتب العلمية
١٠. مسائل صلاة الليل
ليكوال: شيخ فوزان
ناشر: دار ابن جوزى
١٠. قيام الليل
ليكوال: امام ابن جوزى
ناشر: دار المحدث
او داسی نور كتابونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:قیام اللیل او د سلف صالحینو لمونځونه په روژه کې

کله چې د رسول الله ﷺ او د هغه د اصحابو ژوند ته ژوره کتنه وکړو، نو پوهېږو چې هغوی په خپل ټول ژوند کې قیام اللیل نه دی پرېښی.په حقیقت کې، د هغوی د خوشبختۍ او نېکمرغۍ راز د شپې په تیاره کې د عبادت په ادا کولو کې و.

مونځ د ورځې په هر وخت کې ثواب لري،خو د شپې، په ځانګړي ډول په روژه کې،د سلف صالحینو له غوره صفاتو څخه شمېرل کېږي.

په دې بحث کې به،إن شاءالله، د دشپې عبادت په اړه د سلف صالحینو ۷۵ اقوال او عملونه،(او د ځینو معاصرینو نظرونه)بیان کړم.

(۱)-شیخ بسام عطیه فرج وايي: صالحینو به ویل: په دنیا کې هېڅ خوند د آخرت له نعمتونو سره برابر نه دی، پرته له هغه خوږ خوند څخه چې د شپې د عبادت کوونکو په زړونو کې پیدا کېږي.نو هڅه وکړئ چې دغه خوند وڅکئ.

(۲) - شیخ عبدالعزیز طریفي وايي:په روژه کې درې فرصتونه شته چې الله تعالی یوازې د هغوی په وسیله مخکینۍ ګناهونه بښي:

۱. د روژې نیول

۲. د شپې قیام

۳. د لیلة القدر قیام.

که څوک دا درې سره یو ځای ترسره کړي،د هغه د مغفرت سبب به ډېر لوی شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) -گرانه ملگریه! رسول الله ﷺ به د دشپې د لمانځه دومره پابندو چې کله به یې هیر یا ویده شو، نو د ورځې به یې قضایي ادا کوله.عائشه رضی الله عنها فرمایي:کان إذا نام من اللیل أو مرض صلی، من النهار ثنتي عشرة رکعة» (رواه مسلم)

ژباړه: د پیغمبر ﷺ څخه به چې کله د خوب یا ناروغۍ له امله دد شپې لمونځ پاتې شو، نو د ورځې به یې دولس رکعاته لمونځ کاوه.

(۴) -حافظ ابن حجر رحمه الله وایي:د پیغمبر ﷺ تهجد لپاره خاص وخت نه و ټاکل شوی،بلکې کله به چې ورته ممکنه شوه،لمونځ به یې کاوه.

(۵) - ابو امامه رضی الله عنه د رسول الله ﷺ څخه روایت کوي، هغه فرمایي:عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ ...(ترمذی حاکم،وجامع الفواید

ژباړه:پر ځان د شپې عبادت لازم کړئ، ځکه دا د هغو نېکانو عمل دی چې تر تاسو مخکې تېر شوي دي.

(٦)-دا خبره باید پټه پاتې نه شي چې د قیام او تهجد لپاره اجر او ثواب یوازې هغه مهال ترلاسه کېږي چې یو کس په دوامداره توگه دا عبادت ترسره کوی او د خپل ټول ژوند لپاره پرې عمل کوی. که څوک یوه شپه تهجد وکړي او بله شپه د سستي یا تنبلۍ له امله ئی پرېږدي،نو هغه ته اجر نه ورکول کېږي. عبدالله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما روایت کوي چې رسول الله ﷺ ماته وفرمایل:یا عبد الله، لا تکن مثل فلان کان يقُومُ اللَّيْل فترک قیام اللیل » ... :بخاری ۱۱۵۲

ای عبدالله، د فلاني په څېر مه اوسه چې د شپې لمونځ به یې کاوه، خو بیا یې پرېښود.(بخاري: ۱۱۵۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)-هغه څوک چې د شپې لمونځ نه کوي،قيام او تهجد ته عادت نه لري، او يوازې سهار ويښيږي، بايد پوه شي چې شيطان د هغه ملګرى دى.مسلم او بخاري د ابن مسعود رضي الله عنه څخه روايت کړى دى چې د رسول الله ﷺ په حضور کې د يو سړي يادونه وشوه چې تر سهاره خوب کوي.رسول الله ﷺ وفرمايل:«ذاک رجل بال الشيطان في أذنيه»دا هغه کس دى چې شيطان يې په غوږونو کې ناپاکي کړې ده.

(۸)-دا بايد په پام کې ونيول شي چې د شپې لمونځ ادا کول د انسان د ستاينې او فضيلت سبب ګرځي، او صادق المصدوق (رسول الله ﷺ) د داسې شخص تعديل کړى دى. سالم بن عبدالله بن عمر رضي الله عنهما د خپل پلار څخه روايت کوي چې رسول الله ﷺ د هغه پلار ته وفرمايل:«نعم الرجل عبد الله لو كان يصلى من الليل».

عبدالله څومره ښه سړى دى، که د شپې لمونځ وکړي.

سالم وايي: له دې وروسته عبدالله رضي الله عنه د شپې يوازې لږ وخت خوب کاوه.

(۹)-سنت دا ده چې د کورنۍ مشر او سرپرست بايد خپله کورنۍ د قيام او د شپې د لمانځه لپاره راويښه کړي. عمر رضي الله عنه به د شپې لمونځ کاوه، کله چې به نيمه شپه شوه،خپلې کورنۍ ته به يې غږ کولو او وى ويل:اى زما کورنۍ! لمونځ، لمونځ!

او دا آيت به يې تلاوت کاوه:

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى﴾ [طه: ۱۳۲].

ژباړه:او خپلې کورنۍ ته د لمانځه امر وکړه او په دې باندې صبر کوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ له تا څخه روژي نه غواړو، بلکې موږ تا ته روژي درکوو، او د پایلې نېکمرغي د پرهیزګارانو لپاره ده.

(۱۰)-د سیدنا عثمان بن عفان رضي الله عنه په ژوند کې لولو چې هغه به هم خپله کورنۍ د عمر رضي الله عنه په څېر د شپې د لمانځه لپاره راویښه کوله.

(۱۱)-نافع وایي: ابن عمر رضي الله عنه به د روژې په میاشت کې په خپل کور کې و.کله چې به خلک له جومات څخه ووتل،ابن عمر رضي الله عنه به له کوره د اوبو یوه کاسه واخیستله او جومات ته به لاړ.هغه به د سهار تر لمانځه پورې په جومات کې پاتې کېدلو او له جومات څخه به نه راوتل. اخرجه البیهقی

(۱۲)-عمر بن الخطاب رضی الله عنه فرمایلي دي:درې شیان دي چې پرته له هغو زه په دې دنیا کې پاتې کیدل نه خوښوم؛له هغو څخه یو د شپې په تیاره کې پاڅېدل او د الله عزوجل عبادت کول دي.صلاة اللیل شیخ عطیه

(۱۳)-همدارنګه، که مېږه د شپې د عبادت کولو عادت لري،نو خپله مېرمنه دې هم د قیام اللیل لپاره ویښه کړي،او برعکس،که مېرمنه د شپې دعبادت کولو عادت لری،نو خپل خاوند دې هم ویښ کړي.

ابو هرېره رضی الله عنه روایت کوي چې رسول الله ﷺ فرمایلي دي:رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ، فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ، فَإِنْ أَبَتْ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا الْمَاءَ، وَرَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ، فَصَلَّتْ وَأَيْقَظَتْ زَوْجَهَا، فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ.» (رواه ابو داود)

ژباړه:الله دې په هغه سړي رحم وکړي چې د شپې له خوبه پاڅېږي،لمونځ وکړي او خپله مېرمن هم د قیام لپاره ویښه کړي.که هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويښه نه شوه، نو په نرمه يې په مخ اوبه وشيندي.او الله دې په هغې ښځې رحم وکړي چې د شپې پاځيږي،لمونځ وکړي او خپل مېړه د قيام لپاره ويښ کړي.که هغه ويښ نه شو،نو په مخ يې اوبه وشيندي.

(۱۴)-ممکن تاسو وپوښتئ:ولې د کور سرپرست بايد خپل اهل د شپې د قيام لپاره ويښ کړي؟دې حديث ته دقت وکړئ:

ابو هريره او ابو سعيد رضی الله عنهما روايت کوي چې رسول الله ﷺفرمايلي دي:إذا أيقظ الرجل أهله من الليل فصليا أو صلى ركعتين جميعاً، كتب في الذاكرين والذاكرات.» (رواه أبو داود)

ژباړه:هرکله چې سړی خپله مېرمن د شپې له خوبه ويښه کړي،او دواړه يو ځای دوه رکعته لمونځ وکړي -يا يوازې سړی لمونځ وکړي-نو دواړه به د الله تعالی د ذکر کوونکو (ذاکرينو او ذاکراتو) په ډله کې وليکل شي.

(۱۵)-لازمه نه ده چې انسان ټوله شپه عبادت وکړي،بلکې بايد د شپې يوه برخه د عبادت لپاره ځانګړې کړي. ابوهريره رضی الله عنه فرمايي:إني لأجزئ الليل ثلاثة أجزاء، فثلث أنام، وثلث أقوم، وثلث أتذكر أحاديث رسول الله صلى الله عليه وسلم.» (سنن الدارمي،۲۷۲)

ژباړه:زه شپه په درې برخو وېشم:

په يوه برخه کې ويده کېږم،

په دويمه برخه کې قيام الليل کوم،

او په درېيمه برخه کې د رسول الله ﷺ داحاديثو تکرار کوم.

(۱٦)-ربيع بن سليمان وايي:امام شافعي رحمه الله خپله شپه په درې برخو وېشلې وه:

په لومړۍ برخه کې به يې ليکل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دويمه برخه کې به يې لمونځ کاوه.

او په درېيمه برخه کې به ويده کېدو.

امام ذهبي رحمه الله وايي:د هغه درې واړه کړنې د نېک نيت له امله عبادت ګڼل کېږي.تهذيب سير أعلام النبلاء ۲/۸۴۸

(۱۷)-يوه ورځ مالک اشتر نخعی رحمه الله د شپې په وخت کې د امير المؤمنين علی رضی الله عنه خدمت ته لاړ او هغه يې د لمونځ په حالت کی وليدو.مالک وويل:ای امير المؤمنينه،ته د ورځې روژه نيسي، او د شپې عبادت کوې،او د طاقت نه پورته کارونه هم ترسره کوې؟

کله چې لمونځ بشپړ شو، امير المؤمنين علی رضی الله عنه ورته وفرمايل: آخرت يو اوږد سفر دی،او د دې سفر د تيريدلو لپاره د شپې عبادت ته اړتيا ده. لطائف المعارف

(۱۸)-سلمان فارسی رضی الله عنه وايي:«د شپې لمونځ په خپل ځان باندې لازم کړئ، ځکه چې د شپې زنده داری د هغو نيکانو طريقه وه چې تاسو نه مخکې وو؛دا کار تاسی خپل پروردګار سره نږدې کوي،ستاسو ګناهونه بخښل کيږي،له ګناه کولو څخه مو منع کوي او د بدن څخه ناروغي ليرې کوي.»دشيخ بسام عطيه دکتاب څخه

(۱۹)-فضيل بن عياض رحمه الله فرمايي: «کله چې لمر ولوېږي او تياره شي،زه خوشحاله کېږم ځکه په دې تياره کې له خپل رب سره خلوت کوم. او کله چې لمر راوخيژي، غمګين کېږم ځکه چې د خلکو د اختلاط د تګ او راتګ وخت را رسېږي.»کتاب شيخ بسام عطيه فرج (ددشپی مونځ)

(۲۰)-ابوسليمان رحمه الله فرمايي:د شپې عبادت کوونکي د شپې په هغه شيبو کې چې په عبادت کې يې تېروي، له هغو کسانو څخه ډېر خوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي چې په لهو او لعب کې بوخت وي.او که شپه نه واى،مونږ به په دې دنیا کې پاتې کېدل نه خوښول.».کتاب شیخ بسام عطیه فرج (ددشپې مونځ)

(۲۱)-محمد بن المنکدر رحمه الله فرمایلي دي:د دې دنیا له خوندونو څخه یوازې درې خوندونه پاتې دي:د شپې عبادت کول، د ایماني ورونو سره لیدنه،او د جماعت لمونځ.»کتاب شیخ بسام عطیه فرج (ددشپې مونځ)

(۲۲)-حذیفه رضی الله عنه روایت کوي: یوه شپه مې له رسول الله ﷺ سره لمونځ وکړ. هغه ﷺ قرآن په ډېر روان او آرام تلاوت کاوه.کله چې به د تسبیح آیت ته ورسېد،«سبحان الله» یې ویله. کله به چې د رحمت آیت ته ورسېد،د الله تعالی څخه یې د رحمت غوښتنه کوله،او کله چې به د عذاب آیت ته ورسېد،الله تعالی ته به یې پناه ورله.رواه مسلم

(۲۳)-د پیامبر صلی الله علیه وسلم یو صحابي،قتاده بن نعمان رضی الله عنه، د قرآن کریم د یو {قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ}آیت تلاوت او تکرار په یو شپه کی کولو.رواه البخاری

(۲۴)-سعید بن عبید الطائی وویل:ما اوریدلي چې سعد بن جبیر به د روژی په میاشت کې امامت کاوه او ددغه آیت تکرار به یې ډېر کولو:

فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ (غافر: ۷۰-۷۲)

یعنې ډېر ژر به پوه شي، کله چې زنجیرونه د دوی په غاړو وي او دوی به د تودو اوبو په لور کشول کیږي، وروسته بیا په اور کې سوځول کیږي.

(۲۵)-«قاسم وایي چې ما سعید بن جبیر رضی الله عنه ولیدل،چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه يې د قرآن کريم د{وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهُ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ}بقره ۲۸۱ آيت تلاوت کولو.

د هغې ورځې له رسوايي او کړاؤ څخه ځان وژغورئ چې د الله لوري ته ورستنېږي هلته به هر چا ته د هغه د کړي نېکۍ يا بدۍ پوره بشپړه بدله ورکړه شي او پر هيچا به هيڅکله تېرى (ظلم) ونشي.

سعيد بن جبير دا آيت شاوخوا شل يا څو ځل نور تکرار کرو.

(۲٦)-«يو سړي چې کنيه يې ابو عبدالله وه او د قيس له قبيلې څخه و،وويل: يوه شپه مور د حسن رضى الله عنه سره وو،

هغه د شپې د نفل لمونځ لپاره ويښ شو او په لمونځ کې يې په دوامداره د [وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ الله لا تُحْصُوهَا] آيت تکرار کولو.

يعنى:او که تاسو د الله تعالى نعمتونه شمارئ، نو تاسو نه شئ کولی چې هغوى شمار کړئ.

کله چې سهار شو،مور له هغه څخه پوښتنه وکړه چې ولې يوازې ددغه آيت تکرار دى کولو؟ حسن رضى الله عنه ځواب ورکړ:ما غوښتل په دې آيت کې تدبر او فکر وکړم، ځکه چې هر ځل چې دا تکرار کوم،د الله تعالى هغه نعمتونه يادوم چې په حقيقت کې شمېرل کيږى نه.کتاب الذکار فى فضل الأذکار قرطبى

(۲۷)-«عطاء رحمه الله وايي چې زه او عبيد بن عمير د عايشه رضى الله عنها خدمت ته لارو.عبيد بن عمير ورته وويل:تر ټولو عجيبه پيښه چې تاسو له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ليدلې ده څه وه؟عايشې رضى الله عنها و ژړل او ويې ويل:يوه شپه، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويښ شو او ويې ويل:عايشې،ما يوازې پرېږده ترڅو عبادت وکړم.عايشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل:قسم پر الله، زه غواړم چې ستاسو او هغه څه چې تاسو ته خوشحالي راوړي څنگ یا منځ کی وسیږم.نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ودرېد او اودس یی وکر، بیا یې د نفل لمونځ پیل کړ.هغه دومره ژړل چې د هغه جامې لمدې شوې او ژړا یې دوامداره وه،ترڅو ټول ځمکه لمده شوه.کله چې بلال رضی الله عنه د اذان لپاره راغی او رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په ژړا کې ولید،نو وې ویل:یا رسول الله، ته ژاړې، حال دا چې الله تعالی تا ته لومړنی او وروستني گناهونو معاف کړې دی؟رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل:آیا شکرگزار بنده نه وسیږم؟تېره شپه ما باندی څو آیتونه نازل شول،او وای پر هغه چا چې دا آیتونه ووایي او پکې تدبر ونه کړي. وروسته یې دا آیت تلاوت کرو

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ» (آل عمران: ۱۹۰)

په یقین سره، په آسمانونو او ځمکې کې،او د شپې او ورځې په بدلون کې، د هوښیارانو لپاره څرگندې نښې دي.

(۲۹)-علامه ابن رجب رحمه الله ویلي دي:کاش چې تاسو له هغو سلفو څخه یو تن لیدلی وای،په داسې حال کې چې دوی په کمال تواضع(فروتني) د الله تعالی په وړاندې درېدلي وو،او مناجات یې پیل کړی و.دوی د دنیا له ټولو اړخونو څخه فارغ وو او په داسې حالت کې درېدلي وو لکه یوې وچ لرگی چې هېڅ حرکت نه کوي.۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳۰)-«مجاهد رحمه الله وایي: کله چې به یو له سلفو څخه لمونځ کاوه، داسې به درېدل چې د الله تعالی څخه به داسی ویره کې وو چې نه به ئی خپل اطرافو ته کتل، نه به د څه شي سره مشغول کیدلو،نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی ددنیا مسایلو ته فکر کاوه،او نه به یې په ذهن کې دغو مسایلو ته ځای ورکولو.تر دې چې په عبادت کې به داسې غرق و چې دا ټول بې ځایه فکرونه به یی له ذهن څخه ورک شول.۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳۱)-«عبدالله بن الزبیر رضی الله عنه په لمونځ کې داسې دریدل لکه یو وچ لرګی.هغه د سجدی په حالت کې داسې ثابت و چې که منجنیق هم د هغه تر څنګ تیریدلو، سر یې نه پورته کاوه او هغې ته یی پام نه کولو.»۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳۲)-مسلمه بن بشار په داسی حال کې چې په مسجد کې لمونځ کولو، یوه برخه د مسجد له خرابیدو سره مخ شوه.خلک پورته شول او مسجد څخه باندی لارل،خو مسلمه بن بشار په خپل لمونځ کې داسی غرق و چې دا پېښه ئی هېڅ ډول احساس نه کړه.۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳۳)-ویل کیږي چې ځینی سلف به د لمونځ او سجدې په حال کې داسې ښکارېدل لکه یو ټوټه کپړې چې په ځمکه پښې وي،او ځینې یې داسې وو چې کله د لمونځ نه راوتل،د هغوی د مخ رنګ به بدل شوی وو.ځینې یې داسې وو چې د لمونځ په حالت کې نه پوهېدل چې څوک د هغوی ښي یا کيڼ خوا کې ولاړ دي.او ځینې یې داسې وو چې داودس په حالت کې د هغوی مخ زیر کېدلو،او کله چې ورته ویل کېدل چې ولې داودس په حالت کې ستاسو حالت بدل کیږی؟هغوی ویل:زه پوهېږم چې د کوم عظمت سره مخ یم.

(۳۴)-سیدنا علی بن ابی طالب رضی الله عنه د لمونځ په حالت کې لرزېدلو او د هغه حالت بدلیدلو.له هغه نه پوښتنه وشوه چې په تا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی، ولې لرزېږی؟هغه وویل:دهغه امانت د اداء کولو وخت راغلی دی چې آسمانونه، ځمکه او غرونه د دې بار د وړلو څخه وېرېدل او له دې څخه ئی ډډه کړې وه.۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳۵)-سعید تنوخی په لمونځ کې ژړا کوله او د ژړا نه وروسته یې د سترگو پر کونجونو اوښکې روانې وې.نور ځینې تابعیان هم په دې توگه په لمونځ کې بدلیدل او ویې ویل:ایا تاسو پوهېږئ چې موږ د کوم عظمت لرونکي ذات په وړاندې ولاړ یو او د هغه سره مناجات کوو؟ای گرانو! کوم یو له تاسو داسې حالت لري چې په لمونځ کې داسې بدلېږي او ایا داسې ستر هیبت په زړه کې لري؟.۳۳اسباب خشوع نماز از شیخ محمد صالح منجد

(۳٦)-عامر بن عبدالقیس ته وویل شول: ایا په لمانځه کوم شی تا ځان ته بوختوي؟هغه ځواب ورکړ: آیا له لمانځه څخه ډېر محبوب شی شته چې ما په ځان مشغول کړي؟ ورته وویل شول:موږ په لمانځه کې په ځینو شیانو مشغول کیږو.هغه وویل: آیا په جنت، حورالعین او ورته شیانو کې؟ هغه ته وویل شول:نه، موږ په خپلو کورنیو او مالونو کې مشغول کیږو.هغه وویل: که زما بدن په نیزه باندې ټوټه ټوټه شي، دا غوره دی چې زه د دنیا د چارو په اړه فکر وکړم،نه دا چې په لمانځه کې دې شیانو ته پام وکړم.

(۳۷)-سعد بن معاذ رضی الله عنه وایي: درې خصلتونه لرم،خو کاش کې هر وخت می همداسی خویونه ول:

۱-په لمانځه کې هیڅ شی ته فکر نه کوم.

۲-که د پیغمبر صلی الله علیه وسلم حدیث واورم، هېڅ پکی شک نه کوم.

۳-کله چې د جنازې سره یم، یوازې هغه څه چې زه یې لولم او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعاګانې چې نور خلک وايي، زما ذهن ته راځي.

(۳۸)-حاتم رحمه الله وايي:د لمانځه په وخت کې پورته کیږم د وېرې او درناوي سره لمانځه ته ځم،د پاک نیت سره لمونځ کوم،د «الله اکبر» کلمه په لوی عزت او عظمت سره وایم،په ترتیل او په فکر سره قرآن لولم، په بشپړ فروتني سره رکوع ته ځم،تشهد په عاجزۍ سره بشپړوم،سلام وایم او په اخلاص سره لمونځ ختموم.بیا خپل ځان ته راستون شم او وېره لرم چې دا لمونځ به منل شوې وي او که نه.

(۳۹)-ابوبکر الصبغي رحمه الله وايي:ما دوه امامان، ابوحاتم رازي او محمد بن نصر المروزي ولیدل او د هغوی د غږ اورېدو څخه می ډېره خوشحالي وموندله.ما هیڅوک لکه هغوی نه وه لیدلی او داسې غږ یې درلود چې هیڅکله مې نه وه اورېدلی.ما هیڅوک دهغه په شان نه دی لیدلی چې دمحمد بن نصر په شان ښکلی لمونځ وکړی،مچی به د هغه په تندی کینسلته او تندی به یی ورته زخمي کړو، خو هغه هیڅ حرکت نه کولو.محمد بن یعقوب اخرم وايي:دهیچا مونځ د محمد بن نصر دمونځ څخه ښکلي نه وه.پشه ګانې به د هغه پر غوږونو کیناستې،خو هغې نه لرې کولی او د هغه د لمانځه ښکلا،خشوع او فروتني حیرانونکې وه؛هغه به خپل زنه پر سینې کېښوده او لکه یو وچ لرګی به ولاړ و.

(۴۰)-عبد الرحمن بن مهدی رحمه الله دشپې لمانځه ته درېدلو،خو کله چې به یې احساس وکړ چې خوک راځي،نو ځان به یی داسی کاوه لکه ویده چې وی.

(۴۱)-شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله کله چې لمانځه ته درېدلو،د هغه بدن به داسې لړزېدلو چې ځینې وختونه به یې بدن چپ یا ښي طرف ته کوږ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴۲)-امام اوزاعي وايي:هر څوک چې شپې په قيام الليل کې اوږده ودرېږي، الله تعالی به د هغه لپاره په ورځ د رستاخيز دريدل اسانه کړي.

۴۳)حسن بصري فرمايي:هيڅ عمل د شپې سره د مبارزې په څېر سخت او سټړي کوونکی نه دی.له هغه پوښتنه وشوه چې ولې دشپې ژوندي کسان د خلکو څخه تر ټولو ښکلي وي؟هغه وويل: حکمت يې دا دی چې دوی له الله سره خلوت کوي او الله يې د خپل رڼا په ذريعه ښايسته کوي.صلاة الليل از شيخ عطية

(۴۴)-همداسی حسن بصري وايي: «کله چې د شپې د ژوندي پاتې کيدو توان نه لرئ او په ورځ کی د روژی نيولو،پوه شئ چې ستاسو ګناهونو تاسو محاصره کړي يی.»

(۴۵)-عبدالعزيز بن رواد چې به کله د شپې خپلې تورى خيمې ته داخل شو،نو خپلی بستری ته به تلو او پر هغه به يی لاس راکش کرو ،او ويل به يی،په الله قسم، ته ډېره نرمه يې، خو هغه څه چې په جنت کې دي،تر دی هم نرم او غوره دی،او بيا به تر سهاره پورې په لمانځه ولار و.صلاة الليل شيخ عطية

(۴٦)-فضيل بن عياض هم وايي: «کله چې شپې راشي،د هغې د اوږدوالي له امله ډارېږم،خو کله چې دقرآن شريف په تلاوت مشغوله شم،تر سهاره پورې دهغی ويلو څخه نه مرېږم،حتی که د خپلې غوښتنې تر لاسه کولو ته ونه رسېږم.»صلاة الليل شيخ عطية

(۴۷)-د وصله بن اشيم نه نقل شوی دی:هغه ټوله شپه لمونځ کاوه. کله چې به سهار راورسېدو،نو داسې به يې ويل:ای پروردګاره هيڅوک زما په شان د جنت غوښتونکی او لټوونکی نه دی،نو لطفاً په خپل فضل او رحمت سره ما د دوزخ څخه وژغوره.صلاة الليل شيخ عطية

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴۸)-وايي چې د حسن بن صالح یوه کنیز وه چې هغه يې وپلورله. کنیزه د خپل نوي مالک سره شوه.کله چې شپه نیمايي ته ورسیدله،له خوبه راپاڅېده او شور يې وکړ:ای د کور خلکو! لمونځ، لمونځ! هغه کسان چې په کور کې وو، اعتراض ئی وکړ او ويې ویل:ایا سهار شو؟ کنیزی وویل: آیا تاسې پرته له فرضي لمونځ څخه نور لمونځونه نه کوئ؟هغوی وویل:نه. کنیزی د حسن بن صالح سره بیرته اریکه ونیوله او ورته يې وويل:تا زه داسې قوم ته پلورلی یم چې پرته له فرضي لمونځوتو څخه نور هېڅ لمونځ نه کوي،نو مهرباني وکړئ ما بیرته راواخلئ.حسن بن صالح هم د هغې وړاندیز ومنلو.صلاة اللیل شیخ عطیة

(۴۹)-«سعید بن مسیب رحمه الله وايي:هغه شخص چې په نیمه شپه کې لمونځ کوي، الله تعالی د هغه مخ ته یو رڼا ورکوي چې په دې رڼا سره هر مسلمان هغه شخص خوښوي. کله چې نور خلک هغه ګوري، حتی که د هغه سره یی مخکې لیدلی هم نه وی،بیا هم وايي:زه دې شخص سره مینه لرم!.مطریة حال السلف في قیام الرمضان،از شیخ آجری.

(۵۰)-«الربیع وايي: ما د امام شافعي رحمه الله په کور کې څو شپې تېرې کړې.دا لوی شخصیت به شپې ډېر کم ویده کېدو.صلاة اللیل شیخ عطیة

(۵۱)-ابوالجویریه وايي:شپږ میاشتې مې د امام ابو حنیفه رحمه الله سره تېرې کړې.په دې موده کې هېڅکله هم په آرامه خوب ویده نه شو.د هغه عادت داسې و چې شپې به يې په عبادت کولو کې تېرولې.یوه ورځ د یوې سیمې څخه تېرېدلو، هلته خلکو اشاره ورته وکړه او ويې ویل:دا شخص ټوله شپه عبادت کوي. امام ابو حنیفه ورته وویل:زه شرمېږم چې ځان په داسې یو صفت وښایم، چې عملي کوم يې نه.نو له هغې وروسته به يې تل ټوله شپه ژوندی تیروله.صلاة اللیل شیخ عطیة

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵۲)-ابو سهل الصعلوکي چی به کله خپل نفس سرزنش کولو، داسې به یی ویل:موږ د غفلت سره ویده کیږو،پرندګان ژرا کوي،حال دا چې هغوی هیڅ ګناه نه ده کړی. خو مونږ بې شمېره ګناهونه ترسره کړې دي.په الله قسم!ما دروغ ویلي دي.که عاقل وای،هیڅکله به پرندګان د پروردګار د ستاینې او دعا کولو په برخه کې زما څخه مخکې شوی نه وای. صلاة اللیل شیخ عطیة

(۵۳)-یو صالح وايي: ای د شپې بیدارېدونکو! هڅه وکړئ. ښايي هغه چیغې چې د شپې بې ځوابه نه پاتې کیږي،بې ځوابه پاتې شي، او یوازې هغه څوک چې قوي اراده او جدیت ولري، د شپې قیام ته راپورته کیږي. صلاة اللیل شیخ عطیة

(۵۴)-عاصم بن عصام البیهقي رحمه الله وايي:یوه شپه مې د امام احمد بن حنبل رحمه الله سره تېره کړه.هغوی زما لپاره اوبه کیښودلې ترڅو زه د تهجد لمونځ وکړم.کله چې سهار شو، هغه وکتل چې اوبه لکه څنګه چې یی یښې وې، همغه رقم،په خپل ځای پاتې دی.او چا ورته لاس نه دی وری بیا هغه وفرمایل: سبحان الله! یو شخص چې د علم غوښتونکی وی،خو د قیام اللیل لپاره نه بیداره کیږي!.سیر اعلام النبلاء ۱۱/۲۹۸)

(۵۵)امام ابن رجب رحمه الله وايي: سلف صالحینو په روژه کې د تهجد ادا کولو لپاره داسې کوښښ کولو چې دا عمل به یې له ټولو څخه پټ ساتلو.لطائف المعارف

(۵٦)-ایوب سختیانی رحمه الله:دشپې تهجد کاوه،او دا به یې د بل چا لپاره نه ښکاره کولو، بلکې دا یې پټ ساتلو.خو کله چې به سهار شو،خپل آواز به یې داسی لوړ کړ لکه همدغه ساعت چې له خوب څخه پاڅېدلی وي.صفوة الصفوة۳/۴۹۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵۷)-بعضی سلفو صالحینو په روژه کې د یو اودس سره د ماسختوتن او سهار لمونځونه ادا کول،

(۵۸)-امام نسائی رحمه الله په خپل «سنن» کتاب کې یو باب ذکر کری: «باب ذم من ترک قیام اللیل» یعنی د هغو کسانو نکوهش چې د شپې لمونځ پرېږدي.

(۵۹)-امام شافعی رحمه الله وایي:قیام اللیل کی دعا د هغه تېر په شان ده چې هیڅکله خپل هدف نه خطا کوی.»

(٦٠)-ابو یزید معانی رحمه الله وایي: سفیان ثوری رحمه الله کله به چې سهار شو،خپل پښې به یې پر دیوال پورته کولی او سر به یې پر ځمکه کېښودلو،تر څو وینه یی خپل اصلي ځای ته ولاړې شي،ځکه چې هغه به په قیام اللیل کې ډېر اوږد مهال ولار وو.

(٦١)-سفیان ثوری رحمه الله وایي:یوه گناه ما کړې وه چې د هغې له امله ما پنځه میاشتې قیام اللیل ونه کړ.

(٦٢)-امام ابن قیم رحمه الله وایي:یوه ښځه چې د سلف صالحین عبادت کوونکو ښځه وه،په شپه کې به یې ډېر لمونځونه کول.یو چا ورڅخه وپوښتل چې ولې ډیر په شپه کې لمونځ کوی؟هغه ځواب ورکړ: «ډېر لمونځه کول د څهری ښکلا زیاتوي،او زه غواړم چې زما څهره روښانه او ښکلی شي.

(٦٣)-ابراهیم خواص رحمه الله وایي:د زړه دارو په پنځو شیانو کې پټ دی:

۱- د ډېر خوراک نه ځان ساتل.

۲- د سحر په وخت کې عاجزي.

۳- د تهجد لپاره ویښ پاتې کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د صالحانو سره ناسته.

۵- د قرآنکریم تلاوت په تدبر سره.

(٦۴)-هشام دستوانی رحمه الله وايي: بې شکه چې د الله تعالی داسې بندګان هم شته چې له خپل ځان څخه خوړ خوب ليرې کوي،تر څو په خوب کې مړه نه شي.

(٦٥)-ثابت بنانی رحمه الله وايي:ما شل کاله خپل نفس د شپې بيدار پاتې کولو لپاره په سختۍ وزغمل،خو بيا مې شل کاله نور د دې عبادت څخه خوند واخيست.

(٦٦)-يو کس د سلف صالحين څخه: دشپې داسې بيدار پاتې کېدو چې د هغه پښې ورم کولو.بيا به يې پښې ووهلې او ويل به يې:ای حکم ورکوونکي،چې د بدۍ امر کوئ!زه يوازې د رحمان عبادت لپاره پيدا شوی يم، نه د بل څه لپاره.

(٦٧)-معمر رضی الله عنه وايي:په ځنګ کې مې سليمان تميمی وروسته له دې چې دماسخوتن لمونځ يې وکړ،د نفل لمونځ ئی پيل کړ.ما واورېدل چې دا آيه ئی تلاوت کوله: تبارک الَّذِي بِيَدِهِ المُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (برکت دې وي هغه الله ته چې ملک يې په لاس کې دی او هغه پر هر شي قادر دی). هغه دا آيه پرله پسې تکرارولو تر څو د جومات اهل ووتل.بيا زه هم کور ته لاړم.کله چې د سهار اذان لپاره جومات ته لاړم،سليمان مې وليد چې همدا آيه اوس هم تکراروي.

(٦٨)- د مسروق رحمه الله ښځه وايي: مسروق داسې لمونځ کاوه چې دواړه پښنو به يې ورم کولو،او ډېرې وختونه زه به دحسرت له امله ناسته وم،زړه مې دهغې په حال سوځېدو او د هغه لپاره مې ژړل.همداراز، هر وخت چې به ستړی شو، نو په ناسته به يی لمونځ کولو،او کله چې به يی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ خلاص شو،لکه څنګ چې وبښ خپل ځای ته ځی،هغه به هداسی خپل ځای ته روان شو.سیر اعلام النبلاء۴/٦۵

(٦٩)-أبو سلیمان دارانی رحمه الله وایي:ځینې وختونه مې پنځه شپې مسلسل یوازې په یوه آیت تېرې کړې.

(٧٠)-امام سفیان ثوری رحمه الله ځوانانو ته خطاب کوي او وایي:ای ځوانانو،تر هغه وخته پورې چې ځوان یی،دشپې بیدار پاتې شئ.که اوس دشپې لمونځ نه کوئ،نو کله یې بیا ادا کوئ؟

(٧١)-ابراهیم بن شماس وایي:ما امام احمد رحمه الله ولیدو چې قیام اللیل کوی،حال دا چې هغه یوازې یو ماشوم و.

(٧٢)امام اوزاعی رحمه الله:له بسه چی داسې شپې تېرولې چې دسجدی په ځای کې یې ژړا دیره کوله.یو ورځ ښځی خپل خاوند ته وویل:ولې د ماشومانو خیال نه ساتی،چې د اوزاعی د لمونځ په ځای کې ادرار کوي؟خاوند ورته په ځواب کې وویل:افسوس دې وي په تا،اوزاعی شپه په ژړا تېروی او دا هغه اوبۀ ده چې د اوزاعی له ژړا نه راځي،نه د ماشومانو له ادرار.

دمرګ په وروستیو شپېو کې امام ابو شعثاء رحمه الله ژړل.چا ترې وپوښتل: ولې ژاړې؟هغه ځواب ورکړ:وه می نشو کولی.(په دې شپه)قیام اللیل وکړم.

مشهور محدث شیخ الاسلام ابو عبدالله محمد بن نصر مروزی بغدادی رحمه الله (٢٠٢ - ٢٩۴ هـ)، چې د امام احمد حنبل رحمه الله شاګرد و، په خپل کتاب «قیام اللیل» کې دغه پېښنه نقل کړې ده.

جلیل القدر او مشهوره تابعي دعربو سردار، احنف بن قیس رحمه الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ په داسې حالت کې چې ناست و، دا آیه واورېدله:{لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ}اې خلکو! موږ تاسي ته داسي يو کتاب لېږلی دی، چي په هغه کښي همدا ستاسي يادونه ده، ايا تاسي نه پوهېږئ ؟

هغی له خپل ځايه تکان وخو او ويې ويل چې زما لپاره يوه نسخه قرآن کريم راوړئ ترڅو وګورم چې زه په کومه ډله کې يم او له کومو خلکو سره ورته والی لرم.قرآن کريم يې پرانيست،د هغو نارينه وو ترڅنګ تېر شو چې ځانګړتيا يې داسې ده.

{كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ}{وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ}{ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ}الذاريات ۱۷-۱۸-۱۹

هغوی د هغې ورځې له راتګ څخه مخکې د شپې له مخې ډېر لږ ويده کېدل.بيا دوی د شپې په وروستيو شېبو کښې (د الله څخه)بخښنه غوښتله.او د دوی په مالونو کښي د سوالګر او صابر لپاره حق ؤ.

سترګې يې پر بلې ډلې ولګيدې چې دغه حالت يې درلود.{تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ} سجده١٦

(د تهجد لپاره) د بسترو څخه پاڅيږي، خپل رب ته له ويري اوهيلي سره خپله غوښتنه وړاندي کوي.او څه روزي چي موږ ورکړې ده،له هغې څخه لګښت کوي.

بيا يې سترګې پر بلې ډلې ولګيدې چې په دې توګه يی ستاينه شوې وې:{وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا}فرقان٦۴

هغه کسان چي د خپل پروردګار په وړاندي په سجدو او قيام شپې تېروي.

او هغه خپل سفر ته ادامه ورکړه،يوه ډله يې وليده چې په دې توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معرفي شوې وې:{الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ}ال عمران ۱۳۴

د هغو لپاره چې د بډایی او بیوزلی په دواړو حالاتو کښي مال مصرفوي،د غوسې زغمونکي دي او د نورو لنډه پاري بخښي. داسي نېکان خلك د خدای ډېر خوښ دي.

یو بله گروه یې ولید چې دغه حالت یې درلود:{وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ}الحشر ۹

او پر خپل ځان باندي نورو ته ترجیح ورکوي که څه هم پخپله محتاج وي. حقیقت دا دی، کوم خلك چې د خپل زړه له تنگی څخه وژغورل شول، همغوی بري موندونکي دي.

هغه ستړی نه شو او همدارنگه د لیدلو او مشاهده کولو په کار کې بوخت و، تر دی چی یوی ډلې ته ورسېد چې دغه اخلاق او ځانگړتیاوې یې درلودلې {وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ}الشوری

او هغه کسان چې له لویو گناهونو او د بې حیایی له چارو څخه ډډه کوي او که په غوسه شي، نو عفوه کوي.

{وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ}او هغه کسان چې د خپل رب حکم مني، لمونځ قایموي، خپلي چاري پخپل منځي مشورې سره سرته رسوي. موږ چې هر څه روزي هغو ته ورکړې ده،له هغې څخه (د الله په لار کښي) لگښت کوي.

احنف بن قیس چې کله دلته ورسید، په حیرت کې ولوېد او ویې ویل:ای پروردگار !زه د خپل حال څخه خبرداری لرم،حقیقت دا دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په دې ډلو کې نه ښکارېږم.بیا یې بل لاره غوره کړه او خپل سفر ته ئې ادامه ورکړو.یوه ډله یې ولیدله چې حالت یې داسې و:{إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ}{وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُو آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ} الصافاف۳۵-۳۶

دا هغه کسان ول چې کله به ورته ویل کېدل چې د الله څخه پرته بل هیڅ پر حق معبود نه شته، نو دوی به مغروره کېدل.او ویل به یې:ایا موږ د یو لېوني شاعر په خاطر خپل معبودان پرېږدو؟

«بیا په همدغه لاره کې خپلو سترګو ته داسې کسان ولیدل چې دا ډول معرفي شوي وو:{وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ}الزبر۴۵

کله چې یوازې د الله یادونه کیږي نو پر اخرت باندې د ایمان نه لرونکو زړونه په درزېدو شي،او کله چې له هغه پرته د نورو یادونه کیږي، نو په ناڅاپي ډول هغوی د خوښۍ څخه غوړیږي.

بیا د بلې ډلې څخه تېر شو چې د پوښتنې لاندې راغلي وو:{مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ-قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ-وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ-وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ-وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ-حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ-المدثر۴۲-۴۷

تاسې څه شي دوږخ ته بوتلاست؟- هغوی به ځواب ورکړي:موږ له لمونځ کوونکو څخه نه وو-او مسکین ته مو خواړه نه ورکول-او د حق پر خلاف د خبرو جوړونکو سره په یو ځای کېدو موږ هم خبرې جوړولې-او د جزا ورځ مو دروغ ګڼله-تر دې پورې چې موږ له هغه باوري شي (مرګ) سره مخامخ شوو.

هغه خپلې هڅې ته دوام ورکړو،د قرآن مجید پاڼې یې اړولې.تر دې چې خپل ځای ئې پیدا کړی،بالاخره پر دې آیت ودرېد:{وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ}التوبه

ځيني نور خلك دي چي په خپلو گناهونو يې اعتراف کړيدی؛د هغوی عمل گډوډ دی:څه ښه دی څه بد.ليري نه ده چي الله پر هغو بيا مهربان شي، ځکه هغه ښونکی او رحم کوونکی دی.

په دې وخت کې يې بې اختياره دغه جمله په ژبه راغله.«هو، هو، بې شکه همدا زما حالت دی».اصول و مبادی فهم قران(ص٢٦)

په هر حال، هغوی خپل وخت د الله تعالی لپاره لگولی و،او الله تعالی هم له هغوی په خپل دين کې گټه واخيسته او وخت يې د هغوی لپاره مبارک کړ.

(٧٥)-ممکنه ده ځوک تاسو څخه پوښتنه وکړي چې کله چې زه زيات وخت قيام الليل لپاره ورکرم، نو ستړی او خسته کيږم؟

په ځواب کې ووايی:قيام او تهجد لپاره بيداري د هر شخص د توان او طاقت پراساس دی،او الله تعالی هيڅوک نه دی مکلف کړی چې د خپل طاقت څخه پورته څه وکړي.لکه څنگه چې په حديث کې راغلي دي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ نَشَاطَهُ، فَإِذَا فَتَرَ فَلْيَقْعُدْ» (بخاري).

يعنې تاسو هر يو بايد تر هغه وخته پورې لمونځ وکړئ چې ترڅو خپل ځان کې د نشاط او توان احساس کوئ،او کله چې د کمزوري او ستړيا احساس وکړئ،نو بايد لمونځ ترک کړئ او استراحت وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:د سلف صالحين د نفلي لمانځه شمېر په روژه کې

که څه هم په تېره برخه کې مو د سلف صالحين د لمانځه په کيفيت بحث کړی،خو اوس به د هغو رکعتونو په اړه معلومات وړاندې کړو چې دوی به په روژه کې ادا کول.

د سير وأعلام، كتاب ليکلی چې:

سيدنا علي بن حسين رحمه الله هره ورځ ۱۰۰۰ رکعاته لمونځ کولو. تهذيت التهذيب۷/۳۰۶

ميمون بن مهران رحمه الله په ۱۷ ورځو کې ۱۷۰۰۰ رکعتونه وکړل، چې معنی يې دا ده چې هغه به هره ورځ ۱۰۰۰ رکعاته لمونځ کاوه.تهذيت التهذيب۱۰/۳۹۲

اويس قرني رحمه الله به ټوله شپه په سجده تېروله او د شپې وخت به يې په رکوع کې تېرېده.سير اعلام النبلاء

قاضي ابويوسف رحمه الله به هره ورځ ۲۰۰ رکعت لمونځ کاوه.سير اعلام النبلاء

امام ذهبي رحمه الله د امام ابو يوسف رحمه الله له قوله روايت کوي: امام ابو حنيفه رحمه الله به هره شپه په يوه رکعت کې د قرآن کريم ختم کاوه.

د وکيع بن جراح رحمه الله په اړه ويل شوي چې هغه به د روژې په هره شپه کې يو ځل د قرآن کريم ختم کولو او ۱۳ رکعت د ضحی لمونځ به يې کولو. د فرضي ماسپښين لمونځ څخه وروسته به يې د عصر تر لمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې نفلي لمونځ ادا کاوه.

ايوب سختياني رحمه الله به ټوله شپه ويښ و، خو د سهار په وخت کې به يې خپل غږ لوړ کړ ترڅو خلک فکر وکړي چې هغه اوس له خوبه را ويښ شوی دی.

ځينې د سلف صالح رحمهم الله به د روژې په شپو کې ۲۳ رکعته لمونځونه کول.مصنف ابن أبي شبيبة (۷٦۸۸)

داود بن قيس رحمه الله وايي: خلکو به د عمر بن عبدالعزيز رحمه الله په وخت کې په مدينه طيبه کې ۳٦ رکعتونه لمونځ کاوه، د درې رکعته وترو سره. مصنف ابن أبي شيبة (۷۹۸۹)

سعيد بن جبير، ابن ابی مليکه، شتير بن شکل، او ابو البختري علي بن ربيعه به په روژه کې ۲۰ رکعته د قيام الليل لمونځ ادا کاوه.

عبدالرحمن بن الأسود به په روژه کې ۴۰ رکعته د قيام الليل لمونځ کولو،۷ رکعته وترو سره.

او په دې باب کې نور مثالونه هم شته، چې تاسو ته لاندې کتابونو ته د مراجعه کولو سپارښتنه کوم:

۱-تاريخ الإسلام د امام ذهبي رحمه الله.

۲-سير أعلام النبلاء د امام ذهبي رحمه الله.

۳-تاريخ بغداد د خطيب بغدادي رحمه الله.

۴-البداية والنهاية د امام ابن کثير رحمه الله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل: د شپې د زنده داری ګټې

شیخ بسام عطیه فرج په خپل کتاب صلاة اللیل کې لیکي:د شپې زنده داري د انسان له بدن څخه ناروغۍ لیرې کوي.دا خپله د ناروغیو د مخنیوي یوه وسیله ده،ځکه ډاکټران دې نظر ته رسېدلي چې ډېر خوب د زړه د سکتې سبب ګرځي.ما له یو شمېر ډاکټرانو پوښتنه وکړه چې انسان ته د خوب لپاره څومره وخت ته اړتیا ده؟هغوی ځواب راکړ:د خوب لپاره ټاکلې موده نشته.هرکله چې انسان د ستړیا احساس وکړي،باید استراحت وکړي. ځینې وخت دوه یا څلور ساعته خوب بسنه کوي،پرته له هغه وخت چې ستړیا د سختو او طاقت‌فرسا کارونو یا ناروغۍ له امله وي.په داسې حالاتو کې،تر هغه چې ستړیا پای ته نه وي رسېدلې او ناروغي له بدنه نه وي وتلې، ډېر خوب او استراحت ستونزه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:د سلف صالحينو صدقه ورکول په روژه کې

صدقه ورکول د صالحينو او د الله تعالی د محبوبو بندګانو طريقه ده.دا عمل زړه پاکوي،په مال کې برکت راولي،حسد له منځه وړي،ټولنه ځواکمنه کوي او د مسلمان ورور حق پرې ادا کېږي.

سخاوت د رسول الله ﷺ ځانګړتيا په هر وخت کې وه،خو په ځانګړې ډول د روژې په مياشت کې يې سخاوت نور هم زياتېدلو.د ابن عباس رضی الله عنه حديث دی:«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ»(بخاري)

ژباړه:رسول الله ﷺ د ټولو خلکو تر منځ ډېر سخاوتمند و، او په روژه کې يې سخاوت د هر وخت څخه زيات و.

رسول الله ﷺ فرمايي: «أفضل الصدقة صدقة في رمضان»(شيخ الباني رحمه الله دا حديث ضعيف ګڼلی. وګورئ: ضعيف الجامع، حديث نمبر: ١٠١٣)

يعنی:بهترينه صدقه،د روژی صدقه ده.

کله چې موږ د ابو بکر او عمر رضي الله عنهما سيرت مطالعه کړو،نو پوهيږو چې دواړو به د صدقې ورکولو په برخه کې يو بل سره سيالي کوله.

د روژی په مياشت کې د افطار ورکول لوی اجر او ثواب لري. په حديث کې راغلي دي:«مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا» (رواه الترمذی)

يعنې: «څوک چې يو روژه دار ته افطاري ورکړي،دی ته به هم دروژی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولو په شان اجر ولیکل شی،پرته له دې چې د هغه اجر کې څه کمښت راشي.»

امام زهري رحمه الله د روژې په اړه ویلي دي:«إنما هو قراءة القرآن وإطعام الطعام»

یعنې د روژې میاشت د قرآن په تلاوت او مسکینانو ته په خوراک ورکولو کې خلاصه شوې ده.

انس بن مالک رضی الله عنه وایي: «مسلمانان، د پیامبر صلی الله علیه وسلم اصحاب او تابعین کله چې به د شعبان میاشت داخله شوه، د خپلو ځانونو لپاره قرآنونه نیول او تلاوت به یې پکی کول،او دخپل مال زکات به یې ورکولو ترڅو بې وزله او فقیران هم د رمضان په میاشت کې روژه ونیسي او تقویه شي.»

عن ابن عمر رضي الله عنهما أنهُ كان لا يأكل حتى يُؤتى بمسكين يأكل معه. بخاری

د ابن عمر رضی الله عنهما څخه روایت دی چې هغه به تر هغه وخته خوراک نه کولو، تر څو چې به یو بې وزله کس یی ورته نه وی راوری چې ورسره ګډه دودی وخوري.

همدارنګه ابن عمر رضی الله عنه به چې مسجد ته تللو،دمسجد څخه به یی څو نور کسان د ځان سره د ډوډۍ خوړلو لپاره کور ته بېول.

د مدینې ځینې فقیران نه پوهېدل چې هغوی ته خوراکي توکي له کومه ځایه راځي،تر هغه چې علي بن حسین زین العابدین رحمه الله وفات شو.له هغه وروسته،دوی ته نور خوراکي توکي نه راورل کیدل. کله چې د هغه جسد ته غسل ورکول کیدو،د هغه پر شا د خوراکي توکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکڅوړې وږلو نښې وليدل شوې.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله فرمايي:«په روژه کې د فقيرانو مرسته کول د اسلام له سنتونو څخه دي.»مجموع الفتاوی۲۹۸/۲۵

امام ابن قيم رحمه الله فرمايي:«ما به کتل چې کله به شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله د جمعې د لمانځه لپاره دکور څخه ووتلو،نو هر هغه څه چې به يې په کور کې وو، لکه ډوډۍ او نور شيان، هغه به يې راواخيستل او په پټه به يې په لاره کې صدقه کول.»زاد العماد۳۹۵/۱

هو محترم ملگريه،سلفو صالحينو به په روژه کې دومره حريص ول چې د خپل مسلمان ورور لپاره به يې د خوړو ورکولو په عمل کې ځانگړې لېوالتيا درلوده،تر دې چې د نورو عباداتو پر ځای يې همدې عمل ته ترجيح ورکوله.نبي کريم ﷺ فرمايلي دي:خَيْرُكُم مَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ وَرَدَّ السَّلَامَ.يعنې:ستاسو غوره هغه څوک دی چې خواړه ورکړي او سلام ته ځواب ووايي.صحيح الجامع ۳۳۱۸

يو کس له سلف صالحينو څخه ويلي دي:که زه په روژه کې لسو مسکينانو ته خواړه ورکړم، نو دا راته له دې غوره ده چې د اسماعيل عليه السلام له اولاد څخه لس غلامان آزاد کړم.

عبدالله بن عمر رضی الله عنه به خپل روژه تر هغه نه ماتوله چې د يتيمانو، فقيرانو او مسکينانو سره يې افطار نه وه کړی.حال السلف في رمضان

سلف صالحين د روژې په مياشت کې د صدقې او انفاق له گټو څخه خبر ول. له همدې امله هغوی شخصاً د روژې ماتولو لپاره د روژه دارانو لپاره افطاري چمتو کول او د فقيرانو سره د خواړو ورکولو څخه يې خوند اخيستلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کتاب،اعلام،کی لیکل شوی دي:امام حسن بصری قرون مفضله او امام محدث عبدالله بن مبارک رحمهما الله، سره له دې چې په خپل وخت کې یې په فقه او علم کې بې مثاله ول،بیا یی هم د روژه دارانو لپاره خواړه چمتو کول او په خپلو لاسونو به یې توزیع کول.

صلت بن بسطام رحمه الله به هره ورځ د روژی په مبارکه میاشت کې پنځوسو مسکینو ته افطاري ورکاوه او هغو کسانو چې کالی نه درلودل،هغوی ته یې کالی ورکول.

حماد بن ابی سلیمان رحمه الله هم په روژه کې د فقیرانو سره مرسته کوله، هغوی ته ئی خواړه او اوبه ورکولی او د هغوی لپاره ئی لباس او دودی چمتو کوله. شیخ سعید بن عبدالله الحمید وایي:حماد رحمه الله په روژه کې سلگونه مسکینانو ته خواړه ورکول.

ابن ابی غدی وایي:داود بن ابی هند څلوېښت کاله پرله پسې روژه نیولې وه،خو د هغه کورنۍ نه پوهیده.ځکه هغه د گلابو پلورونکی و. هغه به چی کله دورځی له کور نه وتلو،خواړه یې له ځان سره وړل او په لاره کې یې دغه خواړه مسکینانو ته ورکول،او د ماښام په وخت کې به یې د خپلې کورنۍ سره افطار کاوه.

کله چې موږ د سلف صالحینو ژوند ته وگورو،پوهیږو چې هغوی ټولنیز ژوند سره مینه لرله او یو بل سره ئی مرسته کول خوښ ول.داسی لکه چې دوی د یو بدن غړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:په روژه کې د غيبت او دروغ ويلو په اړه د سلف وينا

لکه څنګه چې مخکې مو ويلی و،په روژه کې د ګناه کولو جزا د نورو وختونو په پرتله لويه ده.

له دې امله،سلف صالحينو هڅه کوله چې په روژه کې د ګناهونو څخه ځان وساتي او نور هم د ګناهونو څخه منعه کړي،ځکه چې ګناه او روژه په يوځای کې نه شي جمع کېدای.په صحيح حديث کې راغلي دي:«عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله عليه وسلم: مَن لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». بخاری وصحيح الجامع

ژباړه: «څوک چې له دروغو ويلو او باطل عمل کولو څخه ډډه ونه کړي،الله تعالی هيڅ اړتيا نه لري چې يو کس د خوړو او څښاک څخه ډډه وکړي.»

عمر بن الخطاب رضی الله عنه فرمايي: روژه يوازې د خوړو او څښاک پرېښودل نه دی،بلکې روژه د دروغو او باطل خبرو،لهو لعب او ناحقه قسمونو نه ځان ساتل دي».مصنف ابن أبي شيبه

امام مجاهد رحمه الله،لوی مفسر،وايي چې دوه (ناپسند) خصلتونه دي چې کله هغه پرېښودل شي،روژه سالمه پاتې کېږي:

١- غيبت

٢- دروغ.مصنف ابن أبي شيبه

روژه د نفس پاکولو مياشت ده.که ته لا هم دنفس په فاسدولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصرار کوې، نو پوه شه چې په تا کې هم هیڅ خیر نیشته.

امام ابن رجب حنبلي رحمه الله فرمايي:روژه دار تر هغه وخته پورې په عبادت کې دی،چې تر څو غیبت ونه کړي.

إمام ابن القيم رحمه الله فرمايي:روژه دار هغه شخص دی چې د خپل بدن ټول غړي د گناهونو نه بچ کړی،ژبه يې له دروغو او فحش خبرو څخه پاکه وي، او نس يې له اوبو او خوړو څخه.او د هغه عورت له ناپاکۍ څخه پاک وي.

که کله خبرې کوي،داسې خبرې نه کوي چې د هغه روژه زيانمنه کړي،او که کوم عمل ترسره کوی،نو داسې عمل نه کوي چې دهغه روژه فاسده کړي.

په پايله کې،د هغه خبرې د خیر او برکت څخه ډکې وي او عملونه يې د خوشبويي په شان وي.

او هر څوک چې ورسره کيني،د هغه له همنشينۍ څخه گټه اخلي او له دروغو، کذب، گناه او ظلم څخه په امان کې وي.

دا ريښتينې روژه ده،نه دا چې انسان يوازې د خوړو او څښاک څخه ډډه کوي،

روژه د بدن اعضا دگناهونو څخه د ساتلو او دخيټې د خوړو او څښاک څخه ځان ساتلو نوم دی.

لکه څنگه چې اوبه او خواړه روژه باطله وی او هغې ته فساد راوړي، همدارنگه گناهونه هم د روژې ثواب او پاداش له منځه وړي او د هغې پايلې ته فساد راوړي.په دې توگه، روژه دار داسې کس ته ورته کيږي چې د روژې له حقيقي هدف سره سم نه وی روان.الوابل الصيب٣١/٣٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:سلفو علماوو به د روژې په میاشت کې داحادیثو تدریس ځنډول او قرآن کریم ته به یې مخه کوله.

که څه هم د پیغمبر صلی الله علیه وسلم د احادیثو تدریس کول یوه واجبه وظیفه ده.

چې انسان ته سعادت ورکوي،ژوند ته یې پراختیا ورکوي،او په جنت کې د پیغمبر صلی الله علیه وسلم سره یوځای کیږي،رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:نَضَّرَ اللهُ امرأً سَمِعَ مقالَتي فَأَدَاهَا كَمَا سَمِعَ فَرُبَّ مُبَلِّغٍ أَوْعَى لَهُ مِّنْ سَامِعٍ.» (ترمذي)

«الله تعالی دی هغه کس روی سفیده کړي چې زما خبرې واوري او بیا یې همدغه شان چې اوریدلي وي، بل ته ورسوي،ډیری کسان داسی وی چې ورته دا ابلاغ شي،د هغه چا نه چې اوریدلي وي،ډیر پوه او منونکي وي.»

قاضي عیاض رحمه الله په «الشفا» کې لیکي: مصعب بن عبدالله روایت کوي چې هرکله چې به امام مالک رحمه الله د رسول الله صلی الله علیه وسلم یادونه کوله،د هغه څېره بدلیده او د شدت لرزش له کبله به داسې ښکاریده چې تقریبا به په ځمکه راولویږی.الشعفا فی تعریف المصطفی۱/۹۶

خو کله چې به د روژې میاشت راغله، هغه به د حدیثو تدریس پرېښود او خپل ځان به یې د قرآن کریم تلاوت او تدبر ته ځانګړی کړ.لطائف المعارف۱۷۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د.شیخ سعید بن عبدالله الحمید رحمه الله وایی:کله چې امام مالک رحمه الله د روژې په میاشت کې د نبوي احادیثو تدریس د قرآن کریم تلاوت کولو لپاره پریښودلو،آیا موږ نه شو کولی چې د روژې په میاشت کې د عبادت لپاره خپل موبایلونه،لیپټاپونه،او تلویزیونونه بند کړو؟»

مسجد نبوی همیشه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احادیثو د تدریس لپاره یو ګرم او فعاله ځای پاتې شوی دی،او له اسلامي تاریخ څخه تر نن پورې په دې ځای کې د حدیثو کتابونه تدریس کېږي.خو سلف صالحینو به د روژی په میاشت کې دغه ځای یوازې د کتاب الله تدریس او تلاوت لپاره ځانګړی کول او داحادیثو درسونه به یی موقتي توګه تعطیل کرل.

زبید یامی رحمه الله د روژې په راتګ سره خپل ټول کارونه پرېښودل او قرآن شریف به یې په لاس کې نیوه.بیا به یې خپل دوستان ځان ته را ټول کړل او ټوله روژه به یې د قرآنکریم په تفسیر کې تېره کړه.

امام احمد رحمه الله په روژه کې تدریس او د کتابونو لیکلو کارونه ځنډول او ویل به یې:دا میاشت د قرآن کریم د تلاوت کولو میاشت ده.

امام ماجد غامدي وایي:له زید بن ثابت څخه پوښتنه وشوه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سحري او لمونځ ترمنځ څومره فاصله وه؟

هغه وویل: تر هغه پورې چې پنځوس آیتونه ولوستل شي.

او له امام نخعي څخه د قنوت موده پوښتنه وشوه، هغه وویل: د انشقاق سورت لوستلو په اندازه.

دا په دې معنا ده چې هغوی دومره د قرآن سره تړلي وو چې حتی وخت یې د قرآن آیتونو پراساس حساباوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د نورو محدثینو لکه امام سفیان ثوري او نورو څخه ثابت ده چې په روژه کې به یې د حدیثو درسونه پرېښودل او د قرآن تفسیر ته به یې مخه کوله.

نو د ټولو علماو لپاره لازمه ده چې په روژې کې باید د قرآن کریم تفسیر او ژباړې ته ځان ځان وقف کړي او له نورو درسونو،په ځانګړې توګه د فنونو څخه، یوازې یو میاشت ځان بېغمه کړي او یوازې ځان د الله تعالی دکتاب تلاوت او تفسیر ته ځانګړی کړي. دا د سلفو صالحینو طریقه وه.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:وما اجتمع قوم في بيت من بيوتِ الله يَتْلُون كتاب الله، ويتدارسونه بينهم، إلا نزلت عليهم السكينة، وغشيتهُمُ الرَّحْمَة، وَحَفَّتْهُمُ الملائكة، وذكرهم الله فيمن عنده».مسلم

هیڅ قوم نشته چې د الله په یو کور (مسجد) کې راټول شي ترڅو د الله تعالی د کتاب(قرآن) تلاوت وکړي او یو بل ته یې زده کړی، مګر الله به پرې سکینه (آرامش) نازل کړي،د الله رحمت به هغوی احاطه کړي، ملایکې به یې شاوخوا ګرځی او الله تعالی د هغوی یادونه د خپلو نیکو بندګانو سره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:سلف صالحین او د روژې په میاشت کې د قرآن کریم تلاوت

ګرانه ملګریه،په تیرو بحثونو کې مو د سلفو صالحیو ځینې عملونه چې په روژه او غیر روژه کې یې ترسره کول یاد کړل.اوس مخکې له دې چې دې بحث ته ادامه ورکړو،غواړم څو پوښتنو ته ځواب ورکړې:

۱.ولې سلف صالحینو په دې مبارکه میاشت کې د الله تعالی په عبادت کې ډیر جدی او هڅاند وو؟

۲. ولې هغوی خپل معمول کارونه په دې میاشت کې پریښودل؟

۳.ولې هغوی د ورځې روژه او د شپې قیام اللیل ته ځانګړې پاملرنه کوله؟

۴.سره له دې چې هغوی په روژه کې روژه نیوله او فرضی عبادات یې ترسره کول،بیا یې هم د صدقې ورکولو،د بې وزلو مرسته او انفاق لپاره لا زیاته هڅه کوله؟

په ریښتیا،دا څه راز و چې سلف صالحینو د خپلو اعمالو په ترسره کولو کې قولاً او عملاً دومره جدي وو؟دوی یوازې د څو ساعتونو لپاره د خوړو او څښاک نه کولو سره ځان پرهیزګار نه ګڼل،بلکې خپل ځان یې د الله تعالی رضا ته رسیدلو لپاره په عبادت، صدقې، مرستې او نورو ښو کارونو مشغوله کړی و.خو موږ یوازې د څو ساعتونو لپاره د خوړو او څښاک څخه پرهیز کوو او ځان بشپړ مسلمان او پرهیزګار ګڼو،او بیا وایو چې دوی لوی انسانان وو، موږ هم لکه هغوی لوی انسانان یو!

ګرانه ملګریه،د شیخ عبدالعزیز بن باز رحمه الله توصیې ته پام وکړئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې وايي:زما توصیه ټولو قرآن لوستونکو ته دا ده چې د تدبر او تفکر سره،خالصانه او د علم ترلاسه کولو او ګټې په قصد سره دقرآن تلاوت وکړي. هره میاشت یو ځل قرآن ختم کړي، او که دی شخه لږه موده کی هم ممکنه وي،بیا هم بهتره ده.فتاوی المرأة ۱۹۹/۲۰۰

اوس راځو د قرآنکریم تلاوت ته.

په دې کې شک نشته چې د قرآن تلاوت د ټولو ذکرونو څخه ترټولو ستر او غوره دی،او امت په دې اجماع لري چې دا عمل ډېر ثواب او پاداش لري. الله تعالی فرمايي:{إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ}فاطر۲۹

کوم کسان چي د الله کتاب لولي او لمونځ قائموي او څه چي موږ هغو ته روزي ورکړېده د هغې څخه په ښکاره او پټه (د الله په لار کي) لګښت کوي. په یقیني ډول هغوی د داسي یوې سوداګرۍ هیله مند دي چي په هغې کښي به هیځکله زیان نه وي.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي:من قام بعشر آيات، لم يُكتب من الغافلين، ومن قام بمائة آية، كتب من القانتين، ومن قام بألف آية، كتب من المقنطرين...(ابوداود، ابن خزيمه)

هر څوک چې لس آیتونه تلاوت کړي، هغه له غافلینو نه شمېرل کېږي،او هر څوک چې سل آیتونه تلاوت کړي،هغه له قانتینو سره حساب کېږي،او هر څوک چې زر آیتونه تلاوت کړي،هغه له مقنطرینو سره شمېرل کېږي،دا هغه کسان دي چې په لاره د الله تعالی کې ډېرې شتمنۍ مصرفوي.

له عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:يقال لصاحب القرآن: اقرأ وارتق، ورتل

(c) ketabton.com: The Digital Library

كما كنت ترتل في الدنيا، فإن منزلتك عند آخر آية تقرؤها.(أبوداود)

په قیامت کې د قرآن حافظ ته ویل کیږي:تلاوت وکړه او لوړ شه،لکه څنګه چې دی په دنیا کې تلاوت کاوه،همدا راز اوس قرآن په ترتیل او مهارت سره تلاوت کړه،ځکه چې ستا مقام او ځای به هماغه ځای کې وي چې وروستۍ آیت پکې تلاوت کړې.

له عایشه رضی الله عنها څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:الذي يقرأ القرآن، وهو ماهر به، مع السفرة الكرام البررة، والذي يقرأ القرآن ويتتعتع فيه، وهو عليه شاق، له أجران...(أبو داود، ترمذی)

هغه څوک چې دقرآن تلاوت کوي او په دې کې مهارت لري،هغه د کریم او نیکو فرشتو سره وي.او هغه څوک چې قرآن تلاوت کوي خو دا ورته ستونزمن وي او ژبه یې د کلمو په سمه توګه تلاوت نه کوي،هغه ته دوه انعامونه ورکول کیږي.

نتیجه دا ده چې کله د قرآن تلاوت په غیر روژه کې دومره ثواب لري،نو په روژه کې الله تعالی خپلو بندګانو ته لا زیات ثواب ورکوي.

ایا پوهیږئ چې جبرئیل علیه السلام هره شپه په رمضان کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره ته دقرآن تلاوت او تدریس کولو؟

امام بخاري رحمه الله د ابن عباس څخه روایت کوي چې هغه وویل:كَانَ رَسُولُ الله صلی الله علیه وسلم أَجْوَدَ النَّاسِ وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ الله صلی الله علیه وسلم أَجود بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ. بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله صلی الله علیه وسلم تر ټولو سخاوتمند انسان و، او په رمضان کې یې له هر وخت څخه زیات سخاوت کولو.په دې میاشت کې، کله چې به جبرئیل علیه السلام ورسره لیدل،دوی به په هره شپه د قرآن کریم تلاوت او تکرار کولو.رسول الله صلی الله علیه وسلم د نیکو چارو په برخه کې د تیز باد څخه هم وړاندې و.

همدارنګه عثمان رضی الله عنه په هره ورځ روژه کې یو ځل قرآنکریم ختم کاوه.سیر اعلام النبلاء دعثمان رضی عنه صفات

د سلف صالحینو څخه ثابت شوي دي چې په روژه کې ځینو یې په یوه اونۍ کې قرآن ختمولو،ځینو به یې په دوه ورځو کې او ځینو به یې په یوه شپه او یوه ورځ کې هم قرآن ختمولو.ځکه چې دوی خپل ځان د الله تعالی عبادت لپاره وقف کړی و. او هغه څوک چې ځان قولاً او عملاً د الله تعالی لپاره وقف کړي،الله تعالی د هغه وخت ته وړدوالی او برکت ورکوي.

باور وکړئ، هغه څوک چې د خپل وخت د ګټې اخیستلو په لټه کې وي او دې ته اهمیت ورکړي، هغه به خپل هدف ته ورسیږي.

اوس به د «سیر أعلام النبلاء»، «التذکرة الحفاظ»، «تهذیب التهذیب»، «تاریخ بغداد»، «حلیة الأولیاء تاریخ الإسلام»، او «الطائف المعارف» کتابونو څخه یو څو نمونې وړاندې کړم.

په روژه کې، عائشې رضی الله عنها په شروع کې د سهار له لمانځه وروسته د قرآن کریم تلاوت کولو او کله چې به لمر راپورته شو،بیا به یې خوب کاوه.

أنس بن مالک رضی الله عنه په روژه کې کله چې به قرآن کریم ختم کړ،خپلو اولادونو او اهل بیت ته به یی بلنه ورکوله او د هغوی لپاره به یی دعاګانې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته،د قرآن ختمولو وروسته دعا په يقين سره قبوله کيږي. ځکه چې عبدالله بن مسعود رضی الله عنه فرمايي:«هغه څوک چې د قرآن ختمولو وروسته دعا وکړي، دعا يې مستجاب کيږي.»

مالک بن دينار وايي:يوه شپه مې خپله وظيفه هيره کړه او په خوب کې لاړم.په خوب کې مې يوه ښکلې کنيزه وليده چې په لاس کې يې يو ټوټه کاغذ و.هغې راته وويل:آيا کولی شې دا ولولې؟ ما ورته وويل: هو.بيا هغې هغه کاغذ راته راکړ. کله چې مې هغه کاغذ ولوستو، نو پکې ليکل شوي وو:آيا د دنيا لذتونو او آرمانونو له دې نه غافل کړی يی چې د جنت ښکلې ملګرې له لاسه ورکړې؟هغه ځای چې مرګ نلري، او ته به د جنتي حوريانو سره ژوند تېروې؟بيا هغې راته وويل: بيدار شه، ځکه چې د خوب څخه د قرآن سره وخت تېرول درته غوره دي.سير أعلام النبلاء

قتاده رضی الله عنه به په روژه کې هره اوونۍ يو ځل د قرآن ختم کاوه.

تميم داری رضی الله عنه قرآن په اووه ورځو کې ختم کاوه.

امام ذهبی رحمه الله وايي:کان سعيد بن جبير يختم القرآن فيما بين المغرب والعشاء في شهر رمضان، وکانوا يؤخرون العشاء». (سير اعلام النبلاء)

يعنې:سعيد بن جبير په روژه کې د شام او ماسخوتن(عشاء) ترمنځ د قرآن ختم کولو،او علت يې دا و چې دوی به د عشاء لمونځ وروسته کولو.

د امام ابن رجب رحمه الله په قول، ځينې سلفو به په هر درې شپو ورځو کې ټول قرآن کريم په تراويح کې ختم کړو،ځينو به يې په لسو ورځو کې ختم کړ او ځينو به يې په يوه اونۍ کې ختم کړو.په ځينو رواياتو کې راغلي چې ځينو سلفو ټول قرآن په يوه شپه کې په تراويح کې ختم کولو. ځينو نورو خلکو خپل زياتره وخت د قرآن تلاوت ته ځانګړی کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امام زهري رحمه الله په اړه ویل شوي چې هغه په روژه کې د علمي غونډو لپاره تللو او کله چې له هغې به فارغ شو، بیا به یې دقرآن تلاوت کاوه.

سفیان ثوری باره کی روایت شوی:دوکان رحمه الله إذا دخل رمضان ترك جمیع العبادات، وأقبل على قراءة القرآن.

د امام سفیان ثوري رحمه الله په اړه ویل شوي چې کله به روژه راغله، هغه به ټول عبادات پرېښودل او یوازې به یی د قرآن تلاوت ته مخه کړه.

امام ابو حنیفه رحمه الله هره شپه په یو رکعت کې قرآن ختم کاوه.

عبدالله بن محریز رحمه الله د یوه اونۍ په موده کې قرآن ختمه ولو.

عطاء بن سائب رحمه الله هره شپه دقرآن تلاوت کاوه.

ابوبکر بن عایش رحمه الله په یوه ورځ کې قرآن ختم کړی.

یحیی بن سعید القطان رحمه الله هم په یوه ورځ کې قرآن ختم کړی.

امام احمد رحمه الله په یوه اونۍ کې قرآن ختمه ولو.

ابن مهرویه، ابن الحداد او ابن میقل هم په یوه ورځ کې قرآن ختمه ولو.

ابن کمال رحمه الله په یوه میاشت کې (۳۰) ځله قرآن ختمه ولو.

ابوبکر بن عیاش رحمه الله په ٦۰ کلونو کې هره ورځ یو ځل قرآن ختم کولو او هغه په ۸۰ کاله روژې نیولې وی.هغه په ۹٦ کلنۍ کې وفات شوی.

امام بخاری رحمه الله هم هره ورځ په رمضان کې یو ځل قرآن ختم کاوه.

امام ذهبی رحمه الله وایي چې آسود هره دوه شپې وروسته په رمضان کې قرآن ختم کاوه.

أبو العباس الولید بن عبدالملك په رمضان کې له هر درې ورځو وروسته قرآن ختم کولو او په ټوله روژه کې یې ۱۷ ځله قرآن ختم کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مأمون په روژه کې ۳۳ځله قرآن ختم کړو.

موسی بن معاویه رحمه الله په هره شپه کې یو ځل قرآن کریم ختم کولو.

ابن العفیف په میاشت کې ٦٠ ځله قرآن ختم کړی دی.

عبدالله بن محسن وایي چې په رمضان کې یې ۳۰ ځله قرآن ختم کړی دی.

أبوه الرئیس أبو البرکات هم په رمضان کې ۳۰ ځله قرآن ختم کړی دی.

امام ذهبی وایی:امام ابن عساکر په ټول کال کې هره اونۍ قرآن ختم کاوه، خو په رمضان کې یې هره ورځ یو ځل قرآن ختمولو او د بیت المقدس په شرقي مناره کې یې اعتکاف کولو.سیر اعلام النبلاء)

امام شافعي رحمه الله په رمضان کې ٦٠ ځله د قرآن ختم کاوه.تذکره الحافظ

امام بخاري رحمه الله هره ورځ یو ځل قرآن ختم کاوه او د تراویح لمونځونو وروسته یې هره درېیمه شپه قرآن ختم کاوه.سیر اعلام النبلاء)

زه هم تاسو ته غږ کوم،ای مرجئه،اشعري او نور..! په دې روژه کې قرآن په تدبر او اخلاص سره تلاوت کړئ.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله وایي: هغه څوک چې قرآن په تدبر او د هدایت په نیت تلاوت کړي، الله تعالی به هغه ته حق او هدایت ور په برخه کړي.

گرانه ملگریه، اوس مې خبره له تا سره ده!

دا د سلف صالحینو حال و. اوس په دې مبارکه روژه کې ستا حال د قرآنکریم سره څنگه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

گرانه ملگریه!د سلف صالحینو د روژې په میاشت کې د قرآنکریم تلاوت به ته حیران کړی وي او فکر به دې کړی وي چې څومره پیاوړي همتونه یې لرل.زه پوهېږم چې زموږ د ډېرو همت کمزوری شوی،او د کال په اوږدو کې د قرآنکریم لږ تر لږه یو ځل ختمولو توان هم نه دی پاتې.خو د دې راروانې روژې میاشتې د ضایع کېدو اجازه مه ورکوئ او د سستي او بې پروایي ښکار کېږئ مه.زه تاسو ته وړاندیز کوم چې که د لاندې وېش سره سم عمل وکړئ، نو لږ تر لږه د روژې په میاشت کې (۷)ځلی یا تر دې لږ قرآنکریم ختمولی شئ.

که غواړئ په روژه کې د قرآنکریم ختمونه وکړئ، نو لاندې جدول له مخې خپله ورځ تنظیم کړئ:

د روژې په میاشت کې دځو ځله د قرآنکریم د ختم آسانه جدول

د یو ځل ختم لپاره هره ورځ ۲۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ وروسته ٤ پاڼې ولولئ چې یوازې ٥ دقیقې وخت نیسي.

د دوه ځله ختم لپاره هره ورځ ٤۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ وروسته ۸ پاڼې ولولئ چې ۸ دقیقې وخت نیسي.

د درې ځله ختم لپاره هره ورځ ٦۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ وروسته ۱۲ پاڼې ولولئ چې ۱۲ دقیقې وخت نیسي.

د پنځه ځله ختم لپاره هره ورځ ۱۰۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ وروسته ۲۰ پاڼې ولولئ چې ۲۰ دقیقې وخت نیسي.

د شپږ ځله ختم لپاره هره ورځ ۱۲۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ وروسته ۲٤ پاڼې ولولئ چې ۲٤ دقیقې وخت نیسي.

د اووه ځله ختم لپاره هره ورځ ۱٤۰ پاڼې تلاوت وکړئ. د هر لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته ۲۸ پاڼې ولولئ چې ۲۸ دقیقې وخت نیسي.

دغه ترتیب سره تاسو کولای شئ په روژه کې په منظم ډول قرآنکریم ختم کړئ، ان شاءالله.

فصل:ولې به سلف صالحینو په مبارکه روژه کې له درې یا (۷) ورځو څخه کمه موده کی د قرآنکریم ختم کاوه؟

هغه کسان چې ایمان یې کمزوری او ضعیف دی،په دوی کې همت نه لیدل کېږي.دوی روژه یوازې د لوږې او تندې په توګه ګڼي،خپل ورځنی روژه په خوب او شپې د بېلابېلو خوړو په خوراک تېروي او تر سحر پورې ویده وی.بیا په حیرانتیا سره پوښتنی کوي او شکونه راپورته کوي، داسې به وایي:دا امکان نه لري چې څوک په روژه کې،هغه هم د امام شافعي په څېر، ٦٠ ځل قرآنکریم ختم کړي، په داسې حال کې چې رسول الله ﷺ له دې منع کړې چې څوک دې په درېیو ورځو څخه په لږ وخت کې قرآن کریم ختم کړي...»

د دې حدیث په اساس، رسول الله صلی الله علیه وسلم هیڅکله نه دی ویلي چې ټول قرآن باید په یوه شپه کې تلاوت شي.مسلم روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم عبدالله بن عمرو ته وویل:قرآن په میاشت کې یو ځل ختم کړه.عبدالله بن عمرو ځواب ورکړ: زه توان لرم چې له دې زیات وکړم.رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل:نو قرآن په شل ورځو کې ختم کړه.عبدالله بن عمرو بیا وویل:زه له دې هم زیات توان لرم.رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: نو په (۷) ورځو کې یې ختم کړه، نه کم.

په نورو روایتونو کې راغلي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم عبدالله بن عمر ته اجازه ورکړه چې قرآن په پنځو ورځو کې ختم کړي، او وروسته یې دا وخت درې ورځې ته محدود کړ. هغه ته یې اجازه نه ورکوله چې قرآن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې ورځو څخه کم وخت کی ختم کړي.

سعید بن منصور روایت کوي چې: څوک چې قرآن په درې ورځو څخه کم وخت کی ختم کړي، هغه به له دې څخه هیڅ زده نه کړي.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: څوک چې قرآن په درې ورځو څخه کم وخت کی ختم کړي، هغه به له دې څخه په هیڅ نه پوهیږي.

دې حدیثونو کې اشاره شوې چې قرآن باید په تدبر او پام سره تلاوت شي، نه یوازې په ګړندۍ توګه.

امام ابن رجب حنبلي رحمه الله په دې اړه وایي:د قرآن ختمول د درې ورځو څخه کم موده کی منعه د عادي او معمول وختونو لپاره دی،خو د روژی میاشته او د هغې د ځانګړو شپو لکه شب قدر، او همداراز د مکې او مدینې په شان د شریفو ځایونو لپاره دا قاعده مستثنی ده.په دې ځانګړو وختونو او ځایونو کې باید قرآن تر معمول زیات تلاوت شي،تر څو له دې فضیلتونو څخه بشپړه ګټه واخیستل شي.باید دا ځانګړې شېبې او وختونه لکه غنیمت وبلل شي.دا نظر د امام احمد بن حنبل، اسحاق بن راهویه او نورو علماء د اقوالو سره همغږی دی،او ډیری سلفو علماء هم په دې عمل باندې ثابت پاتې دي.

شیخ علوان فک الله اسره وایي:کله چې ما واورېدل چې امام شافعی رحمه الله د رمضان په میاشت کې ٦٠ ځله قرآن ختم کړی،نو زه حیران شوم چې څنګه دا ممکن دی،خو کله چې زه زندان ته ولېږل شوم،زما دا حیرانتیا له منځه لاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:سلف صالح ژړا او زاری.

د قرآن کریم تلاوت او په لمونځونو کې ژړا او زاری د سلف صالحینو یو له مهمو ځانګړتیاوو څخه وه.د سلف صالحینو ۱۴۶ تنه داسې کسان وو چې د زیاتې ژړا له امله یې خپلی سترګې له لاسه ورکړې وی، لکه ابن عمر، سعد بن ابی وقاص، او ابن عباس رضی الله عنهم اجمعین.

الله تعالی په قرآن کې د مؤمنانو په اړه فرمايي:{وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا}الاسراء ۱۰۹

او هغوی پړ مخې په ژړا لوېږي او د هغه په اورېدو سره یې تواضع لا پسې زیاتیږي.

پیامبر صلی الله علیه وسلم،صحابه کرام او وروسته صالحینو خلکو به په خپلو لمونځونو کې د الله تعالی د وېری او خشیت له امله ژړل.

شیخ ابن جبرین رحمه الله وايي:ژړا مستحب او ښه عمل دی کله چې قرآن واورېدل شي، یا کله چې وعظ او خطبه اورېدلی شي.الله تعالی په قرآن کې فرمايي:{إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا} مریم۵۸

او د هغو حال دا ؤ چې کله به د الرحمان (الله) ایتونه ورته اورول کېدل،نو د ژړا په حال کښې به په سجده پرېوتل.

عبدالله بن الشخیر رضي الله عنه روایت کوي چې فرمايي:رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلم یصلي، وفی صدره أزیز کازیز المرجل من البکاء.

ما رسول الله صلی الله علیه وسلم په داسې حال کې ولیدل چې لمونځ یې کولو او د هغه په سینې کې د ژړا داسې غږ وې چې لکه د دیګ غږ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو لومړی خلیفه ابوبکر رضي الله عنه ته یو نظر واچه وی:وعن ابن عمر رضى الله عنهما ، قال : الما اشْتَدَّ بِرَسُولِ الله صلى الله عليه وسلم وَجَعَهُ قيلَ لَهُ في الصَّلاةِ فقال: « مُرُوا أَبا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بالنَّاسِ ، فقالت عائشة ، رضي الله عنها: إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ رَفِيقٌ إِذا قَرَأَ القُرآنَ عَلَيْهُ البكاء ، فقال : « مُرُوهُ فَلْيُصَل».وفي رواية عن عائشة رضى الله عنها، قالت: قلت: إِنَّ أَبا بَكْرٍ إذا قام مقامك لم يُسمع النَّاسِ مِنَ البكاء)متفق عليه

عبدالله بن عمر رضي الله عنهما روایت کوي چې وایي:کله چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم ناروغي شدت پیدا کړ،نو هغه ته د لمونځ په اړه وویل شول.رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:ابوبکر ته ووایئ چې خلکو ته لمونځ ورکړي. عایشه رضي الله عنها وویل:ابوبکر یو نرم زړه لرونکی سړی دی،کله چې د قرآن تلاوت کوي، ژړا پرې غالبه شي.رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:هغه ته ووایئ چې خلکو ته لمونځ ورکړي.

په بل روایت کې عایشه رضي الله عنها وایي:ما وویل: کله چې ابوبکر د رسول الله صلی الله علیه وسلم پر ځای ودریږي،نو د هغه د ژړا د شدت له امله به خلک د هغه هیڅ غږ وانه وري.

امام ابو داود روایت کوي چې زه د حارثي کور ته داخل شوم،هغه می د ژړا په حالت کې وه موندل. امام ورځخه وپوښتل: ولې ژاړې؟حارثي ځواب ورکړ: تېره ورځ ما خپل ټاکلی حصه د قرآن تلاوت نه کره،او زه فکر کوم چې دا ځکه چې ما کومه گناه نه وي کړې.الحلية٥/٧٩

ابن ابی ملیکه وایي:موږ د عبدالله بن عمرو رضي الله عنه سره په یوه مجلس کې ناست وو. هغه وفرمایل:ژړا وکړئ، او که ژړا نه کوئ،نو ځان په داسې حالت کې واچوئ چې داسې احساس وکړئ لکه چې تاسو ژاړئ. ځکه که تاسو پوهېدلي وای چې دا عمل څومره مهم دی،نو هر یو به ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ کولو تر دې چې د لمونځ له ډېر کولو سره به يې ملا ماتې شوې وای او داسې به يې ژړل چې غږ يې پرې شوی وای.صحيح الترغيت والترغيب

هيڅ يو له سلف صالحو نه قرآن پرته له تدبر او خشوع څخه نه دی تلاوت کړی.

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه آيت واوريد: ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ نو څنګه به وي کله چې موږ له هر امت څخه يوه شاهد راولو او تابه د هغوی په وړاندې شاهد جوړ کړو) د هغه له سترګو اوښکې توی شوې او هغه ژړا وکړه.

ابو هريره رضي الله عنه وايي:کله چې دغه آيت نازل شو: ﴿وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ﴾ (تاسې خاندئ او ژاړئ نه)، د اهل صفه ټولو خلکو ژړا پيل کړه، تر دې چې د دوی دسترګو اوښکې د مخونو پر سر روانې شوې.کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د دوی ژړا وليده، هغه هم ژړا وکړه. بيا رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل: هيڅوک به د جهنم اور ته نه ځي هغه څوک چې د الله تعالی لپاره يې اوښکې توی کړې وی.

کله چې ابن عمر رضي الله عنه دسوره مطففين تلاوت کولو او دې ځای ته ورسيد:﴿وَيَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (او هغه ورځ چې خلک د پروردګار په وړاندې درېږي)، هغه داسې ژړا وکړه چې تر ځمکې لاندې راوغورځېدو او بيا ونه توانېدو چې دغه تلاوت بشپړ کړي.

مزاحم بن زفر وايي:سفيان ثوري رحمه الله موږ ته دماښام د لمونځ امامت وکړ، کله چې هغه دې آيت ته ورسيد:﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (يوازې ستا عبادت کوو، يوازې تا نه مرسته غواړو)،

هغه ژړا پيل کړه تر دی چې نور يې د تلاوت توان نه درلود.بيا يې له سره د سورت تلاوت پيل کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه مزاحم بن زفر څخه روایت دی چې هغه وویل:ابراهیم بن اشعث وایي:یوه شپه مې د فضیل څخه واورېدل چې د سوره محمد تلاوت یی کولو، هغه په ژړا او له اوښکو سره دا آیت تکرارولو:﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ﴾ [محمد: ۳۱].

یعنې:بېشکه چې زه تاسو ازمایم ترڅو پوه شم چې کوم کسان ستاسو څخه مجاهدین دي او کوم کسان صابران دي، او د ستاسو حالونو ازموینه وکړم.

او ویل یی:زه ستاسو حالونه آزمایم، او دا به یی په دوامداره توګه تکرارول: ای الله،ته زموږ حالونه ازمایي، موږ به شرمنده شو، زموږ رازونه به ښکاره شي،او په پای کې به موږ د هلاکت او عذاب سره مخامخ شو.هغه به د ژړا په حالت کې دا کلمات له ځان سره تکرارول.

امام ابن رجب حنبلي رحمه الله وایي چې سلفو صالحینو به په روژه کې خپلې خنداګانې کمولې او ځینو به یې هیڅ نه خندل.

د سلفو دیوکس څخه روایت شوی چې هغه ټوله شپه د»عم یتساءلون« سوره په دوه رکعتونو کې بشپړه نه کړه. کله چې یې سوره شروع کوله،د هغه زړه به د الله تعالی په عظمت او آیتونو باندی ډوب شو،او له شدت غم او خشیت به یې ژړا پیل کړه.د هغه ژړا ادامه پیدا کړه او ونه توانېدو چې سوره بشپړه کړي تر دی چې شپه پای ته ورسېده.

محمد بن واسع وایي:ما ډیر کسان لیدلي دی چې د الله له وېرې به یی په خپلو ځانګړو ځایونو کې اوښکې تویولې،او ځینو به یې په جومات کې د لمانځه پر مهال ژړا کوله.که څه هم، ځینې وختونه د هغوی سره ناست کسان نه پوهیدل چې هغوی ژاړي.

دسلف صالحینو څخه ځینې کسان داسې و چې د ذکر مجلس کې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناست وو او د اوښکو د تویدو مخه به یې نیوله.که چیرې وبه نه توانېدل چې په کی د خپلی ژړا مخه ونیسي،نو له مجلس څخه به وتل.

د عمر بن عبد العزیز مېرمن وایي:ما هېڅوک د عمر بن عبد العزیز په شان نه دی لیدلی چې د قیامت څخه یې دومره وېره وي او په لمونځ کې دې دومره ژړا وکړي.ځینې وختونه، به هغه د ژړا وروسته به داسې ښکارېدلو لکه چې هغه مړ شوی وي.

یوه عالم وایي:کانوا بیکون مع التقوی وانت لا تبکی مع الذنوب».

هغوی د تقوی او الله تعالی د وېری سره سره بیا هم ژړل، خو ته چې له گناهونو ډک یې، بیا هم ژړا نه کوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل: سلف صالح او په مسجد کې ناسته

دکتور یوسف وایي:مسجد په لومړیو کې د اسلام د بنسټیزو ځایونو په توګه د خلکو د کلتور او نفس د تهذیب لپاره یو پوهنتون و.دا د مشورې او تفاهم لپاره یو محلي پارلمان و،د خلکو ترمنځ د محبت د رامینځته کولو مرکز و،همدارنګه، مسجد د سیاست د زده کړې یو موهم ځای و»

جومات سره تړاو او په هغه کې پاتې کېدل جنت ته د داخلېدو یو لامل دی او په قیامت کې انسان ته د رحمان په سایه کې ځای ورکوي.

په صحیح مسلم کې د ابو هریره رضی الله عنه څخه روایت شوی دی،چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ:... وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّق في المساجد ...».اخرجه بخاری

اووه کسان دي چې الله تعالی به هغوی ته په قیامت کې په خپل سایه کې ځای ورکړي،هغه ورځ چې پرته د هغه له سایه څخه به بله کوم سایه نه وي:... او یو پکی هغه سړی دی چې زړه یې د جوماتونو سره تړلی وي.»

له همدی امله سلف صالحینو د جومات سره دیره مینه درلوده او جومات ته به یې د ستر جهاد په توګه ګڼل.

سعید بن المسیب رحمه الله فرمایي چې: «په تېرو ۳۰ کلونو کې موذن اذان نه وو ویلی، زه به په جومات کې حاضر وم.»مصنف ابن ابی شیبه

یوه بل سلف ویلي چې: «یوولس میاشتې د خلکو لپاره کار کوم، خو یوه میاشت می یوازې د الله او د آخرت لپاره ځانګړې کړې.»

امام ابن قیم وایي چې: «سعید بن جبیر رحمه الله دجمعی دعصر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځه وروسته هېڅکله له چا سره خبرې نه کولې،تر هغه وخته چې لمر لویدلی نه وای،یوازې به د دعاګانو سره مشغول و.»

مفضل بن فضاله رحمه الله هم د جمعې ورځې د عصر لمانځه وروسته په جومات کې یوازې پاتې کېدلو او تر غروب پورې به د دعا کولو سره مشغوله وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:روژه د جهاد او مبارزې میاشت

حافظ ابن رجب رحمه الله فرمايي:ډاډه اوسئ چې د روژې په میاشت کې د مؤمن لپاره دوه جهادونه شتون لري:

۱.جهاد په ورځ کې د روژې نیولو له لارې

۲. جهاد په شپه کې د قیام اللیل (د عبادت کولو) له لارې

نو هر څوک چې دواړه ترسره کړي، په بشپړه توگه يې صحیح اداء کړي او د دې په برخه کې ټینگ اهتمام وکړي،بې شمېره اجرونه به ترلاسه کړي.»(لطائف المعارف)

له بده مرغه موږ ته له کوچنیوالي څخه دا ښودل شوي چې په روژه کې (په روژه کې يوازی خوراک او څښاک مه کوئ) او همدا د روژې حق دی په بنده باندې!.

خو کله چې د تاریخ او سیرت کتابونو ته مراجعه وکړو،نو گورو چې د صدر اسلام اولو باتورو سرتېرو د عربو په هغه گرمو او سوځونکو دښتو کې د رسول الله ﷺ نعرې ته لبیک ویلی وو او د اسلام او مسلمانانو د دفاع لپاره د کفارو، مشرکینو، یهودو او مرتدینو په وړاندې جنگېدلي وی.

په حقیقت کې،کله چې ایمان د تحقیق په توگه ترلاسه شي،مومن چمتو وي چې د خپل ایمان د ساتنې لپاره هر کار وکړي.په دې بحث کې غواړم هغو برخلیک ټاکونکو غزاوو ته اشاره وکړم چې د مبارکی روژې په میاشتو کې واقع شوي دي.

ځیني داسې مأموریتونه چې د مبارکی روژې په میاشت کې ترسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي، امام ابن سعد د هغوی یادونه کړې او ډاکټر ابوخليل شوک په خپل کتاب»اطلس القرآن« کې داسې ويلي دي:

۱.د حضرت حمزه عمري سريه، چې په ساحل سره اسود کې ترسره شوه. په دې کې ۳۰ مهاجر وو او ۳۰ مشرکانو سره جګړه وشوه. دا سريه د روژې په لومړيو کلونو کې ترسره شوې ده.

۲.د حضرت عبيدة بن حارث سريه، چې په روژه کې د مدينې په سيمه کې ترسره شوه، په دې کې يوازې څو مسلمانان او مشرکان شامل وو.

۳.د زيد بن حارثه سريه، چې د روژې په شپږم کال کې د وادي القرى په سيمه کې ترسره شوه. په دې کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم صحابه کرامو ګډون کړی و.

۴.د عبدالله بن عتيک سريه، چې د خيبر په سيمه کې د روژې په شپږم کال کې ترسره شوه. په دې کې پنځه مسلمانانو برخه اخيستې وه.

۵.د غالب بن عبدالله ليثي سريه، چې د تيره نخله په سيمه کې د روژې په اووم کال کې ترسره شوه، په دې کې ۱۳۰ مسلمانانو برخه اخيستې وه.

٦.د ابو قتاده انصاري سريه، چې د روژې په اتم کال کې د خضيره په سيمه کې ترسره شوه، په دې کې اته مسلمانانو ګډون درلود.

۷.د خالد بن وليد سريه، چې د اتم روژې په مياشت کې د تيره عُصم په سيمه کې ترسره شوه. په دې کې ۳۰ مسلمانانو برخه اخيستې وه.

۸.د عمرو بن عاص سريه، چې د روژې په اتم کال کې د سواع بوت د تخريب لپاره ترسره شوه.

۹.د سعيد بن زيد سريه، چې د روژې په اتم کال کې د مشلل په سيمه کې ترسره شوه،په دې کې ۳۰ سپاره مسلمانانو ګډون درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه.سریه د اسلامي پوځ هغه کوچنۍ برخه ده چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم له ګډون پرته یو ځانګړې مأموریت ترسره کوي.

همدارنګه،شیخ ډاکټر عبدالحکیم انیس په خپل کتاب«النبي صلی الله علیه وسلم في رمضان» کې د روژې میاشتې په جریان کې د نورو سرنوشت سازو غزاګانو او جګړو یادونه هم کړې ده.

د بدر غزا په دوهم هجري کال کې پېښه شوه.دا بریا د مسلمانانو لومړنۍ ستره بریا وه چې هغوی یې د جزیرة العرب په سیمه کې د یو ځواک په توګه وپېژندل.

شیخ محمد صالح منجد رحمه الله وایي:د رمضان میاشت روژه د دې لپاره نه ده چې انسان واجبات پرېږدي او د نورو حقونه ضایع کړي،پدې ادعا چې د روژې د سختۍ او ستړیا سره مخ دی، لکه څنګه چې د ډېرو معاصرو مسلمانانو حالت دی.بلکې د رسول الله ﷺ په سیرت کې ځینې سترې پېښې، لکه د بدر غزا او د مکې فتح،په همدې میاشت کې ترسره شوې دي.یادې شوې غزاوې هغه سترې جګړې وې چې د اسلام بریا او د مسلمانانو ځواکمنتیا یې له ځان سره راوړې.

فتح مکه په اتم کال هجری کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په امر ترسره شوه.چې دجزیرې عرب څخه یې د کفر تغر ټول کړو.

د قادسیې جګړه د مسلمانانو د پیروزی یوه بیلګه ده چې د سعد بن ابی وقاص په قوماندۍ کې د ساسانیانو پر وړاندې په کال ۱۵ هجرت کې ترسره شوه.

د یرموک جګړه د مسلمانانو پیروزی وه چې د عمر بن الخطاب رضي الله عنه په خلافت کې د بیزانس ځواکونو پر وړاندې ترسره شوه او د شام ځمکه د خلافت برخه شوه، دا جګړه په کال ۱۵ هجری کې وشوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وادي لکه د مسلمانانو د اموي حکومت په قوماندۍ د طارق بن زیاد په رهبرۍ د ویزېګوت ځواکونو پر وړاندې د روژې په میاشت کې په کال ۹۲ هجرۍ کې ترسره شوه. دغه جګړه د ایبریا (اوسنۍ اسپانیا او پرتګال) د بشپړې فتحې سبب شوه.

د حطین جګړه د مسلمانانو پیروزی وه چې د صلاح الدین ایوبی په قوماندۍ د صلیبي ځواکونو پر وړاندې په کال ۵۸۳ هجری (۱۱۸۷ میلادي) کې ترسره شوه. ددغه بریا نتیجه د فلسطین او بیت المقدس آزادول وه.

د عین جالوت جګړه د روژې په میاشت کې په کال ٦٥٨ هجرت کې ترسره شوه. په دې جګړه کې د مسلمانانو ممالیک پوځ د سیف الدین قطز په قوماندۍ په لومړی ځل دمغولو پوځ ته ماتې ورکړه او د هغوی د پرمختګ مخه یې ونیوله.دا جګړه د مغولو لومړۍ لویه ماتې وه.

د شقحب جګړه د روژې میاشت کې په کال ۷۰۲ هجرت کې ترسره شوه. په دې جګړه کې د مسلمانانو ممالیکو پوځ د مغولو او د هغوی د صلیبي متحدانو پر وړاندې بریا ترلاسه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:د سلفو اهتمام د اعتکاف لپاره

د سلفو علماؤ عادت داسی و چې د روژې له برکتونو او انواراتو څخه د ښې ګټې اخیستنې لپاره به یی د دې مبارکې میاشتې په راتلو سره اعتکاف کاوه. هغوی به تدریس،خبرې، ملاقاتونه او نورې چارې پرېښودې، ترڅو د روژې هره لحظه او هره ثانیه په عبادت او معنوي ګټې اخیستنې تېره کړي.

أبو عثمان النهدي رحمه الله فرمايي: کانوا يعظمون ثلاث عشرات

العشر الأخير من رمضان

والعشر الأول من ذي الحجة

والعشر الأول من المحرم.لطائف المعارف

سلف صالحینو به درې لسیزې ډېرې ارزښتمنې ګڼلې او درناوی یې کولو.

١. د رمضان آخري لس ورځې.

٢. د ذوالحجې لومړی لس ورځې.

٣. د محرم لومړی لس ورځې.

د رسول الله ﷺ څخه ثابت دی چې هغه به د روژې په مبارکه میاشت کې اعتکاف کاوه او خپلو صحابه کرامو ته یې هم د دې سنت د ترسره کولو امر کاوه.آن د هغه مبارک مېرمنو به هم اعتکاف کاوه.

د عائشه رضي الله عنها څخه روایت دی:عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا : أَنَّ النَّبي - صلى الله عليه وسلم - اعتكَفَ وَمَعَهُ بَعْضُ نِسَائِهِ .....بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ﷺ به اعتكاف كولو،او كله ناكله به يې مېرمنو هم ورسره گډون كاوه.(بخاري)

او د عائشه رضي الله عنها څخه بل روايت دى:أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ بخارى

رسول الله ﷺ به د روژې په آخري لسو شپو كې اعتكاف كولو، تر هغې چې الله تعالى هغه وفات كړو.وروسته له هغه د هغه مېرمنو هم دا سنت ترسره كولو.(بخاري)

هغه څه چې د شيخينو له احاديثو څخه ثابتېږي دادي چې رسول الله ﷺ په خپل ټول عمر كې اعتكاف نه دى پرېښى.بلكى د هغه تر وفات وروسته هم دهغه امت دا سنت نه دى پرېښى او مسلمانانو تر نن پورې دې سنت ته دوام وركړى دى.

معتكف لپاره همدا ثواب بسنه كوي چې د هغه چا پيروي كوي چا چې په خپل ټول عمر كې حتى يو ځل هم اعتكاف نه دى پرېښى.كه څه هم د اعتكاف په فضيلت كې كوم صحيح حديث نه دى روايت شوى.امام ابوداود ويلي: ما له امام احمد څخه وپوښتل، آيا د اعتكاف په فضيلت كې دې څه اورېدلي دي؟ هغه وويل: نه، مگر يو څه ضعيف روايات.

امام زهري رحمه الله وايي:زه د اعتكاف په اړه حيران يم، سره له دې چې رسول الله ﷺ او صحابه كرامو رضي الله عنه اجمعين په دې باندې دوام او پابندي كوله، خو نن زموږ په منځ كې ورک شوى دى.

عطاء رحمه الله فرمايي:مثال د اعتكاف كوونكي په شان د يو اړتيا لرونكى سړي دى چې د يوې سترې كورنۍ په دروازه كې ناست وي،او په دوام سره وايي: زه نه پاڅېږم تر څو چې زما اړتيا پوره نه كړى.همدارنگه، يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معتکف کوونکی د الله په کور (مسجد) کې ناست وي او وایي:زه نه پاڅیږم تر څو چې الله ماته بخښنه ونه کړی او زما ګناهونه معاف نه کړي.والله مثل الأعلی.

د مصر قاضي امام او علامه عبد الرحمن بن محمد څخه روایت دی چې هغه به هر کال په روژه کې اعتکاف کولو.رفع الإصر اعن قضاء مصر۹۹

امام احمدبن حنبل هم د روژی میاشت په مسجد کې تیروله،په استغفار او تسبیح به بوخت و،او یوازې چی به کله ضرورت پیدا شو،له مسجد څخه به بهر وتلو.الصیام أدله و احکام٦٠

همداراز، له امام مالک څخه هم روایت دی چې هغه به روژه کی په مسجد کې اعتکاف ته کینستلو.

له اصمعي څخه روایت دی چې هغه وویل:د روژی میاشت پیل شوې وه او زه په مکه کې وم.

ما غوښتل د مکه د تودوخې له ویرې طائف ته لاړ شم او د روژی میاشت هلته تېره کړم.

کله چې زه دمکی څخه وتلم، یوه بدوي وګړی مې ولید چې ښار ته داخلېدلو.

ما ترې وپوښتل: دلته ولې راغلی یې؟

ویې ویل: غواړم دغه مبارکه میاشت په دغه مبارکه ښار (مکه) کې تېره کړم.

ما ترې پوښتنه وکړه:ته له تودوخې نه نه وېرېږې؟

ویې ویل:برعکس، زه د جهنم له تودوخې څخه تېښته کوم.»

شیخ عبد العزیز طریفی وایي:روژه تر ټولو غوره میاشت ده،او د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره چې خلک ددې په پای کې له خپلې ارادې سست نه شي،الله تعالی یې پای د پیل نه غوره او فضیلتناک کړی دی.هغه څوک چې روژه ضایع کړي،هغه له برکته محروم دی،او هغه څوک چې یې په صحیح ډول ادا کړی،هغه رحمتونه ترلاسه کوي.»

الله متعال د روژې پای له پیل نه زیات فضیلت ناک کړی دی،ځکه چې د انسانانو نفسونه په پیل کې د هر کار لپاره زیات شوق او ولوله لري،خو په پای کې د کارونو قوت کم او انسان سست او ضعیف کېږي.

صادق انسان ثابت او پر ځای پاتې کېږي،خو منافق سست او کمزوری کېږي.هر څوک به د خپل ایمان په اندازه ثبات او استقامت ولري.

چا چې د روژې په پیل کې کوتاهۍ کړې وي او په پای کې یې د عبادت او نېکۍ سره عمل وکړي،د هغه کس څخه غوره دی چې په پیل کې یې عبادت کړی وي،خو په پای کې یې کوتاهۍ کړې وي.او حقیقت دا دی چې د بندګانو اعمال د هغوی په پایلې پورې تړلي دي.

د روژې وروستۍ لسې ورځې د ټولې میاشتې له ۲۰ ورځو څخه غوره او زیات فضیلت لرونکی دی.هر عبادت چې په لومړیو ۲۰ ورځو کې لوی او فضیلت لرونکی و، په دې وروستیو لسو ورځو کې یې فضیلت څو چنده زیاتیږي،او حتی که عبادت لږ هم وي، بیا هم د هغې ارزښت او فضیلت ډېر لوړ او درووند دی.

په دغه وروستیو شپو کې غوره عبادت د لمانځه ادا کول،د قرآن تلاوت او دعا کول دي.

او بهتره دا دی چې دغه درې عبادتونه یو ځای ترسره شي، داسې چې د لمانځه قیام یې د قرآن تلاوت سره او سجده یې د دعا کولو سره اوږده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیامبر صلی الله علیه وسلم سره له دې چې د اسلامي دولت مشري ئې کوله او د امت مفتی و،او ټول امت ورته شدید اړتیا درلودله،بیا هم هغه په دغه وروستیو شپو کې اعتکاف کاوه او خپل ځان یې د شخصي عبادت لپاره فارغه کاوه.

که څوک نه شي کولی چې په ټولو لس شپو کې اعتکاف وکړي،نو باید په فردي یعنی طاق شپو کی (۲۱، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۲۹) کې اعتکاف وکړي. که دا هم نه شي کولی، نو باید په ۲۷ شپه کی اعتکاف وکړي. که دا هم نه شي کولی، نو لږ تر لږه باید یو ساعت اعتکاف وکړي. صحابي یعلی بن امیه به هر کال یو ساعت اعتکاف کولو.

اکثره دسلفو ښځو او سړیانو به لس وروستیو شپو کې په کورونو کې نه، بلکې په مساجدو کې به یې اعتکاف کاوه.

سبحان الله،نن ورځ هم په مساجدو کې دمسلمانانو ځوانان لیدل کېږي چې د روژی په پیل کې د اعتکاف کولو لپاره ثبت‌نام کوي.شیخ ابو عبید الله رحمه الله به ویل:کله چې د معتکفینو شمېر بشپړ شو،ډېری ځوانانو ژړل او زما سره به یی ارتباط نیولو، او ویل به یی چې موږ اعتکاف نشو کولی،ځکه چې شمېر بشپړ شوی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:له روژې وروسته سلف صالحين

سلف صالحين د روژې مياشتې د راتګ لپاره ډېر خوشحاله وو،خو کله چې به دا مياشت پای ته ورسېده،نو د هغې په فراق کې يې ژړل،لکه څنګه چې يو څوک د خپل زوی د جلاوالي په خاطر ژاړي!.

ډيرو سلفو لکه صحابه، تابعين او اتباع تابعين د روژې د پای ته رسيدو په وخت کې د هغې په فراق که يی ژړل او د دې مياشتې د تېرېدو په اړه يې خواشيني څرګنده وله. دا د دوی د زړه صفايي او د داخلي رڼا ښکارندوينه کوي.

امام ابن قيم رحمه الله فرمايي:هر څوک چې د روژې مياشت په صحيح ډول تېره کړي او له سالم ايمان سره يې پای ته ورسوي،نو د کال نورې ورځې به هم ورته سالمې وي.»زاد المعاد

د روژې له ختميدو وروسته په سلفو کې ځينې بدلونونه رامنځته کېدل،لکه څنګه چې يو څوک له حج څخه راغلی وی:

د هغوی اخلاص به زياتېدلو.

د الله تعالی څخه يی د ويرې کچه زياتېدله.

د قرآن سره مينه يې د زړه په ژورو کې ځای نيولو.

د الله لپاره د دوی دوستی او ورورګلوي لا ټينګېدله.

او د غريبانو مرستې ته يې پام زياتېدلو.

دسلف له يو عالم څخه پوښتنه وشوه: دهغه قوم په اړه چې يوازې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژې کې د الله عبادت کوي او په واجباتو عمل کوي،خو کله چې روژه پای ته ورسيږي،له عبادت څخه لاس اخلي.

هغه ځواب ورکړ:«څومره بد قوم دي! چې الله يوازې په روژه کې پيژني.»(لطائف المعارف)

بعضی سلف صالحين به داختر په ورځ کې غمجين ښکاره کيدل،او کله چې به هغوی ته ويل کيدل چې عيد فطر د خوښۍ او خوشحالۍ ورځ ده، نو هغه به ځواب ورکولو:

«هو، تاسو رښتيا وايئ، خو زه يو بنده يم چې زما پالونکی ما ته يو کار سپارلی وه، او اوس زه نه پوهيږم چې آيا هغه کار مې قبول شوی دی او که نه؟»لطائف المعارف

گرانه ملگرېيه،موږ د رحمان بندگان يو نه د روژې،نو هغه بدلون چې موږ په روژه کې په ځان کې راوستلی،بايد وروسته له روژې هم په خپل وجود کې ثابت او مستحکم کړو.

زما وروره،په روژه کې پوهيږم چې تا ډېره هڅه کړې او خپل ځواک دی د قرآن په فهم او د الله تعالی په عبادت کې کارولی دی.اوس بايد د دې اعمالو د قبولو لپاره کوښښ وکړې. علی رضي الله عنه فرمايي: «هر هغه څه چې ترسره کوئ، بايد کوښښ وکړئ چې د هغه د قبولو لپاره تر ټولو زيات پام او هڅه وکړئ.»ماه مبارک رمضان شاهراه رستگاري

همداراز، له علی رضي الله عنه څخه نقل دی چې هغه به د روژې په وروستيو شپو کې په لوړ غږ فرياد کولو:ای کاش پوهېدم چې هغه خوشبخت او نيک بخت څوک دی چې دعا يې قبوله شوې وی،او هغه بدبخت او محروم څوک دی چې د الله تعالی له دربار څخه رنگ شوی او دعا يې نه قبلېږي.»ماه مبارک رمضان شاهراه رستگاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پیل کې مو د امام ابن رجب کتاب څخه نقل کړی و چې صالحانو به ویل: ای الله، موږ ته د راتلونکي روژې لپاره ژوند راکړه»،او شپږ میاشتې وروسته له روژې څخه به یې دعا کوله چې ای الله تعالی د پخواني روژې عبادتونه او نېک عملونه مو قبول کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحذیرونه!

اول:

له دې څخه ځان وژغوره چې ووایې: «زه یوازې روژه نیسم، خو لمونځ نه کوم»یا دا چې د لمونځ په اړه ووایې: «بیا یې کوم، اوس ستړی یم!»

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله وایي: هغه څوک چې لمونځ په خپل وخت کې ادا نه کړي او ووایي: «بیا یې کوم»،نو هغه لمونځ به د هغه کس له خوا قبول نه شي.

ځکه چې د پیامبر صلی الله علیه وسلم صحابه لکه عمر بن خطاب، عبدالرحمن بن عوف، معاذ بن جبل او ابو هریره رضی الله عنهم فتوا ورکړې ده چې: «من ترك صلاة فرض واحدة متعمداً حتی یخرج وقتها فهو کافر مرتد» (الفتاوی).

یعنې:هغه څوک چې له قصد څخه یو فرضی لمونځ پرېږدي تر څو چې د هغه وخت تېر شي، نو هغه کافر مرتد دی.

د روژی په میاشت کې له جدل او مناظرو څخه ډډه وکړئ

سلف صالحینو چې کله د حدیث درسونه او کتابت پرېښودل،نو بیا یې پر ځان او نورو لازم ګڼله چې له مناظرو او جدلو څخه ډډه وکړي،حتی که څوک د رسول الله صلی الله علیه وسلم له سنتو څخه هم کم سنت نه مني.ځکه چې(۱۱)میاشتې د پوهې ترلاسه کولو او ښوونې لپاره دي،او یوازې یوه میاشت ده چې باید ځان په عبادت کې وقف کړو ترڅو د الله تعالی رضا ترلاسه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن رجب حنبلي رحمه الله وايي: ځينې صالحانو ويلي دي:کله چې الله تعالی يو بنده ته د خير اراده ولري،نو د نېک عمل دروازه ورته پرانيزي او د بحثونو او مناظرو دروازه پری بندوي.

او کله چې الله تعالی د يو شخص لپاره د زيان اراده وکړي،نو د بحثونو او مناظرو دروازه پری پرانيزي او د نېک عمل دروازه له هغه څخه بندوي.»فضل علم السلف

که چا پرون لمونځ نه کولو او زړه يې معلق يا مسجد ته نه تلو،خو نن ورځ مسجد ته راغلی او لمونځ کوي،نو هغه ته تائب(توبه کوونکی)ووايه نه «منافق!».

هيڅکله د خپل ورور په اړه د شيطان مرسته مه کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فصل:په وروستیو ورځو د روژی کې دا پوښتنه له ځان څخه وکړه چې...

گرانه ملگریه،موږ د دې کتاب پای ته نږدې شوه، غواړم چې د روژې په پای کې له ځان څخه دا پوښتنه وکړې: «روژه مې څنگه تېر کړه؟آیا واقعاً په ایمان او احتساب سره وه؟

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:من صام رمضان إیماناً واحتساباً غفر له ما تقدّم من ذنبه.»بخاری

یعنې هر څوک چې په ایمان او د روژی په پاداش باندې روژه ونیسي،هغه گناهونه چې مخکې یې کړي وي، بخښل کېږي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله وایي:

منظور د روژې په ایمان سره د نیولو دا دی چې الله تعالی روژه مشروعه او واجبه گرځولې ده،او هغه ته یې امر کړی دی.د هغې د بشپړ اداکولو په وسیله الله تعالی راضي کېږي.»

او مراد له احتساب څخه دا دی چې روژه نیونکی«روژه» یوازې د الله تعالی د رضا لپاره نیسي او هغه یوائی له الله تعالی څخه د پاداش او اجر هیله لري.جامع المسائل ۱/۱۶۱

امام ابن بطال رحمه الله فرمایي:«إیماناً»یعنی: دا تصدیق چې روژه د الله تعالی لخوا پر تاسې فرض شوې ده او همدارنگه تصدیق کول چې الله تعالی په دې میاشت کې د قیام او صیام په بدل کې تاسو ته پاداش درکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«محتسباً» یعنی: روژه او قیام یوازې د الله تعالی د رضا لپاره ترسره کړئ،له ریا او ځان ښودنې څخه ډډه وکړئ او یوازې د الله تعالی څخه داجر او پاداش هیله ولرى.(شرح ابن بطال، ۱/۵۹)

له همدې امله له ځان سره ارزونه وکړه چې دغه میاشت مو څنګه تېره کړه؟ آیا حقیقتاً «ایماناً او احتساباً» وه یا نه؟

روژه هغه میاشت ده چې ټول خیر په هغې کې راټول شوی دی. علامه ابن کثیر رحمه الله وایي:تورات د روژی په شپږمه ورځ کې نازل شوی،انجیل د روژی په دولسمه ورځ کې،زبور د روژی په اتلسمه ورځ کې،او قرآن د قدر په شپه کې نازل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فهرست مصادر او مراجع

۱. قرآن کریم

۲. صحیح البخاری

۳. صحیح مسلم

۴. سنن النسائی

۵. سنن ابی داود

٦. سنن الترمذی

۷. سنن ابن ماجه

۸. مشکاة المصابیح

۹. ریاض الصالحین

۱۰. جامع الاحادیث الصحیح

۱۱. لطائف المعارف

۱۲. حال السلف فی رمضان

۱۳. اقوال وقصص السلف فی الصیام

۱۴. هدیه السلف فی رمضان

۱۵. جدول السلف فی رمضان

۱٦. احوال بخشیدن در رمضان

۱۷. القرآن وقصص السلف فی الصیام

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. هديه السلف فی رمضان

۱۹. جدول السلف فی رمضان

۲۰. احوال پيشنيان در رمضان

۲۱. قيام الليل (ترجمعه فارسی هم شده)

۲۲.احکام قيام الليل

۲۳.کيف تتحمس لقيام الليل کتاب التهجد وقيام الليل

۲۴. فضل قيام الليل والتهجد

۲۵.قيام الليل فضله، وآدابه، والأسباب المعينة عليه في ضوء الكتاب والسنة

۲۶.مختصر قيام الليل

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library